

**ГЛАВНА СЛУЖБА
ЗА РЕВИЗИЈУ ЈАВНОГ СЕКТОРА
РЕПУБЛИКЕ СРПСКЕ**

Република Српска
78000 Бања Лука
Владике Платона бб
Тел: +387(0)51/493-555
Факс: +387(0)51/493-556
е-mail: revizija@gsr-rs.org

**Извјештај о проведеној финансијској ревизији
Општине Пале
за период 01.01-31.12.2023. године**

Број: РВ061-24

Бања Лука, 15.10.2024. године

САДРЖАЈ

I	ИЗВЈЕШТАЈ ГЛАВНОГ РЕВИЗОРА	1
	Извјештај о ревизији финансијских извјештаја	1
II	ИЗВЈЕШТАЈ ГЛАВНОГ РЕВИЗОРА	4
	Извјештај о ревизији усклађености	4
III	РЕЗИМЕ ДАТИХ ПРЕПОРУКА	6
IV	КРИТЕРИЈУМИ ЗА РЕВИЗИЈУ УСКЛАЂЕНОСТИ	8
V	ИЗВЈЕШТАЈ О ПРОВЕДЕНОЈ РЕВИЗИЈИ (НАЛАЗИ).....	9
	1. Увод	9
	2. Провођење препорука из претходног извјештаја	10
	3. Закључак о функционисању система интерних контрола.....	10
	4. Набавке.....	14
	5. Припрема и доношење буџета.....	15
	6. Финансијски извјештаји.....	16
	6.1. Извјештај о извршењу буџета.....	16
	6.1.1. Приходи и примици	17
	6.1.2. Расходи и издаци	18
	6.1.3. Буџетски суфицит/дефицит	22
	6.1.4. Нето финансирање	23
	6.1.5. Разлика у финансирању	23
	6.1.6. Извјештај о извршењу по рачуноводственим фондовима	23
	6.2. Биланс успјеха	23
	6.2.1. Приходи	23
	6.2.2. Расходи.....	25
	6.2.3. Финансијски резултат	26
	6.3. Биланс стања.....	26
	6.3.1. Актива	26
	6.3.2. Пасива.....	31
	6.3.3. Ванбилансна евиденција.....	32
	6.4. Биланс новчаних токова	32
	6.5. Временска неограниченост пословања	33
	6.6. Потенцијална имовина и потенцијалне обавезе	33
	6.7. Напомене уз финансијске извјештаје	33

I ИЗВЈЕШТАЈ ГЛАВНОГ РЕВИЗОРА

Извјештај о ревизији финансијских извјештаја

Мишљење са резервом

Извршили смо ревизију консолидованих финансијских извјештаја Општине Пале који обухватају: Консолидовани биланс стања на дан 31.12. 2023. године; Консолидовани биланс успјеха, Консолидовани извјештај о промјенама нето имовине, Консолидовани биланс новчаних токова, Консолидовани периодични извјештај о извршењу буџета на рачуноводственом фонду 01 и Консолидовани периодични извјештај о извршењу по рачуноводственим фондовима, за годину која се завршава на тај дан. Ревизијом смо обухватили преглед значајних трансакција, објашњавајућих напомена уз финансијске извјештаје и примјену рачуноводствених политика у ревидираном периоду.

По нашем мишљењу, осим за наведено у пасусу „Основ за мишљење са резервом“, консолидовани финансијски извјештаји Општине Пале истинито и објективно приказују, у свим материјалним аспектима, финансијско стање имовине и обавеза на дан 31.12.2023. године и извршење буџета за годину која се завршава на тај дан, у складу са прописаним оквиром финансијског извјештавања.

Основ за мишљење са резервом

Ревизију смо извршили у складу са Законом о ревизији јавног сектора Републике Српске и релевантним ISSAI стандардима ревизије 2200-2810. Наша одговорност за провођење ревизије детаљније је описана у пасусу „Одговорност ревизора“. Ревизију смо провели у складу са ISSAI 130 - Етички кодекс, испунили смо наше остале етичке одговорности и независни смо у односу на субјекта ревизије.

Сматрамо да су прибављени ревизијски докази, с обзиром на прописани оквир финансијског извјештавања довољни и одговарајући и да обезбјеђују основ за наше мишљење о финансијском стању имовине, обавеза и извора и извршењу буџета.

Као што је наведено под тачком 3. овог Извјештаја:

Годишњи попис имовине и обавеза са стањем на дан 31.12.2023. године није извршен у складу са чланом 4. и 17. став (8) Правилника о начину и роковима вршења пописа и усклађивања књиговодственог са стварним стањем имовине и обавеза, јер Општинска управа није извршила попис пословних простора узетих под текући закуп, акција и учешћа у капиталу које Општина Пале посједује у предузећима и јавним установама чији је оснивач и примљених мјеница и гаранција за добро извршење уговора, те пописне листе нису датирани и потписани од стране одговорног лица.

Као што је наведено под тачкама 6. и 6.3.1.2. овог Извјештаја:

Приликом сачињавања консолидованих финансијских извјештаја за 2023. годину није извршена елиминација оснивачких улога у нижим буџетским корисницима, што није у складу са чланом 122. став (2) Правилника о рачуноводству, рачуноводственим политикама и рачуноводственим процјенама за буџетске кориснике и вриједност сразмјерног учешћа Општине Пале у нето имовини КП „Градске топлане“ а.д. Пале исказана је у негативном износу за укупан губитак изнад вриједности капитала предузећа, што није у складу са чланом 123. став (3) поменутог правилника.

Као што је наведено под тачкама 6.1.1.2. и 6.1.2.2. овог Извјештаја:

Примици за нефинансијску имовину су исказани у већем износу за 142.000 КМ, као и импутирани издаци за затворене авансе, јер примици за нефинансијску имовину по основу продатог земљишта нису евидентирани у периоду коме припадају према начелу настанка пословног догађаја, што није у складу са чланом 110. став (3. и 4.)

Правилника о рачуноводству, рачуноводственим политикама и рачуноводственим процјенама за буџетске кориснике.

Као што је наведено под тачком 6.1.2.1. овог Извјештаја:

Дознаке на име социјалне заштите које се исплаћују из буџета општине исказане су у већем износу за 64.873 КМ, а у мањем износу су исказане субвенције за 34.873 КМ и грантови у земљи за 30.000 КМ, јер субвенције пољопривредним произвођачима и грант за пројекат реконструкције азбестних кровова на стамбеним зградама нису класификовани у складу са чланом 94. став (1. и 5.) и 95. став (1. и 3.) Правилника о буџетским класификацијама, садржини рачуна и примјени контног плана за буџетске кориснике.

Као што је наведено под тачкама 6.2.1.1. и 6.3.1.2. овог Извјештаја:

Обрачунски приходи по основу ванредних догађаја прецијењени су најмање за 7.597.728 КМ, а за исти износ потцијењене су ревалоризационе резерве, јер повећање тржишне вриједности земљишта није евидентирано у складу са чланом 33. став (6) Правилника о рачуноводству, рачуноводственим политикама и рачуноводственим процјенама за буџетске кориснике.

Обрачунски приходи на име примљених помоћи у природи прецијењени су за 44.040 КМ, зграде и објекти за 23.635 КМ и нефинансијска имовина у припреми за 20.405 КМ, јер вриједност нефинансијске имовине по основу извршеног опремања градског грађевинског земљишта средствима инвеститора није призната по трошку набавке, што није у складу са чланом 26. став (2) Правилника о рачуноводству, рачуноводственим политикама и рачуноводственим процјенама за буџетске кориснике.

Као што је наведено под тачком 6.2.2.1. овог Извјештаја:

Расходи од усклађивања вриједности имовине прецијењени су за 506.259 КМ, доспјела потраживања за накнаде и таксе за које је продужен рок плаћања за 143.741 КМ и финансијски резултат ранијих година за 650.000 КМ, а потцијењена су спорна потраживања и корекција потраживања за непореске приходе за 143.741 КМ и финансијски резултат текуће године за 506.259 КМ, јер класификација и корекција вриједности потраживања која нису наплаћена у року од 12 мјесеци од датума доспјећа није извршена правовремено, што није у складу са чланом 73. став (2) Правилника о рачуноводству, рачуноводственим политикама и рачуноводственим процјенама за буџетске кориснике.

Као што је наведено под тачком 6.3.1.1. овог Извјештаја:

Стална имовина намијењена продаји потцијењена је за 442.078 КМ, а за исти износ прецијењена је непроизведена стална имовина, јер земљиште намијењено продаји није класификовано у складу са чланом 45. став (3) Правилника о рачуноводству, рачуноводственим политикама и рачуноводственим процјенама за буџетске кориснике.

Временска неограниченост пословања

У Напоменама уз консолидоване финансијске извјештаје Општине Пале за годину која се завршава на дан 31.12.2023. године објелодањена су питања везана за наставак пословања у складу са начелом сталности пословања.

Кључна питања ревизије

Кључна питања су она питања која су по нашем професионалном мишљењу била најзначајнија у вршењу ревизије консолидованих финансијских извјештаја Општине Пале за годину која се завршава на дан 31.12.2023. године. Ова питања смо размотрили у оквиру ревизије тих финансијских извјештаја као цјелине, а у формирању нашег мишљења не дајемо одвојено мишљење о тим питањима. Осим

питања описаних у пасусу „Основ за мишљење са резервом“, нема других питања која треба објавити у овом Извјештају о ревизији.

Одговорност руководства за финансијске извјештаје

Начелник општине је одговоран за припрему и фер презентацију финансијских извјештаја у складу са међународним рачуноводственим стандардима за јавни сектор и међународним стандардима финансијског извјештавања. Ова одговорност обухвата: осмишљавање, примјену и одржавање интерних контрола које су релевантне за припрему и фер презентацију финансијских извјештаја који не садрже материјално значајне погрешне исказе настале услед преваре и грешке; одговарајућа објелодањивања релевантних информација у напоменама уз финансијске извјештаје; одабир и примјену одговарајућих рачуноводствених политика и рачуноводствених процјена које су примјерене датим околностима и надзор над процесом извјештавања. При изради финансијских извјештаја руководство је одговорно да процијени сталност пословања и да објелодани питања везана за временску неограниченост пословања.

Одговорност ревизора за ревизију финансијских извјештаја

Наш циљ је да стекнемо разумно увјеравање о томе да финансијски извјештаји, као цјелина, не садрже материјално значајне погрешне исказе узроковане преваром или грешком, као и да сачинимо и објавимо ревизијски извјештај, који садржи наше мишљење. Разумно увјеравање представља висок ниво увјеравања, али није гаранција да ће ревизија, која је извршена у складу са ISSAI стандардима ревизије увијек открити материјално значајне погрешне исказе када они постоје.

Погрешни искази могу настати као посљедица преваре или грешке и сматрају се материјално значајним ако, појединачно или заједно, могу утицати на економске одлуке корисника које се доносе на основу финансијских извјештаја.

Због чињенице да се ревизија проводи провјером на бази узорка и да у систему интерних контрола и рачуноводственом систему постоје инхерентна ограничења, постоји могућност да поједине материјално значајне грешке остану неоткривене.

Ревизија укључује провођење поступака у циљу прибављања ревизијских доказа о износима и објелодањивањима датим у финансијским извјештајима. Избор поступака је заснован на ревизијском просуђивању и професионалном скептицизму, укључујући процјену ризика материјално значајних погрешних исказа у финансијским извјештајима, насталих услед преваре и грешке. Приликом процјене ризика, ревизор разматра интерне контроле које су релевантне за припрему и фер презентацију финансијских извјештаја, у циљу осмишљавања ревизијских поступака који су одговарајући у датим околностима, али не у циљу изражавања одвојеног мишљења о ефективности интерних контрола. Ревизија такође укључује оцјену примијењених рачуноводствених политика утемељених на временској неограничености пословања и значајних процјена извршених од стране руководства, као и оцјену опште презентације финансијских извјештаја.

Изјављујемо да смо поступили у складу са релевантним етичким захтјевима у вези са независношћу. Остварили смо комуникацију са одговорним лицима субјекта ревизије у вези са планираним обимом и временским распоредом ревизије, кључним ревизијским питањима и другим важним питањима и значајним налазима ревизије, укључујући значајне недостатке у систему интерних контрола који се могу идентификовати током ревизије.

Бања Лука, 15.10.2024. године

Главни ревизор

Јово Радукић, с.р.

II ИЗВЈЕШТАЈ ГЛАВНОГ РЕВИЗОРА

Извјештај о ревизији усклађености

Мишљење са резервом

Уз ревизију консолидованих финансијских извјештаја Општине Пале за 2023. годину, извршили смо ревизију усклађености активности, финансијских трансакција и информација исказаних у финансијским извјештајима са значајним законским и другим прописима.

По нашем мишљењу, осим за наведено у пасусу „Основ за мишљење са резервом“, активности, финансијске трансакције и информације исказане у консолидованим финансијским извјештајима Општине Пале за 2023. годину су, у свим материјалним аспектима, у складу са прописима којима су регулисане.

Основ за мишљење са резервом

Ревизију усклађености смо извршили у складу са Законом о ревизији јавног сектора Републике Српске и ISSAI 4000 – Стандард за ревизију усклађености.

Вјерујемо да су прибављени ревизијски докази довољни и одговарајући и да обезбјеђују основ за наше мишљење о усклађености активности, финансијских трансакција и информација исказаних у финансијским извјештајима са прописима којима су регулисане.

Као што је наведено под тачком 3. овог Извјештаја:

Општина Пале је током 2023. године због повећаног обима посла запослила шест извршилаца на одређено вријеме на период дужи од шест мјесеци у току године, од којих је пет извршилаца распоређено на упражњена радна мјеста, што није у складу са чланом 61. став (1) тачка 2. и чланом 77. Закона о службеницима и намјештеницима у органима јединице локалне самоуправе.

У Општинској управи општине Пале и ЈУ Дјечији центар „Буба-мара“ Пале током године су закључени уговори о дјелу за обављање послова који представљају редовну дјелатност послодавца, што није у складу са чланом 205. Закона о раду.

Као што је наведено под тачком 4. овог Извјештаја:

На Порталу јавних набавки није објављен дио измјена и допуна плана јавних набавки Општине Пале, што није у складу са чланом 17. став (7) Закона о јавним набавкама.

Приликом додјеле уговора о набавци радова путем отвореног поступка „Припрема терена за изградњу вјештачке подлоге за помоћни терен“ измијењени су услови из тендерске документације којом је захтијевана безусловна банкарска гаранција за уредно извршење посла, јер је са изабраним понуђачем уговорено достављање мјенице са мјеничном изјавом, што није у складу са чланом 72. став (5) Закона о јавним набавкама.

Општина Пале није планирала ни донијела посебне одлуке о покретању поступака и није провела поступке јавних набавки за набављене услуге репрезентације и непредвиђене и додатне радове на реконструкцији и асфалтирању улица у укупном износу од 157.113 КМ, а планиране набавке горива, услуга превоза осталих лица, одржавања возила, физичког обезбјеђења објекта, геодетско-катастарских услуга и одржавања локалних путева извршене су у укупном износу од 196.854 КМ без провођења поступка јавне набавке, што није у складу са чланом 6., 8., 17., 18., 25., 28. и 87. Закона о јавним набавкама.

Као што је наведено под тачком 6.1.2.1. овог Извјештаја:

Дио грантова спортским организацијама и удружењима додијељен је без расписаног јавног позива, што није у складу са чланом 8. Правилника о категоризацији спортова и начину расподјеле средстава за спорт и физичку културу у општини Пале, грантови непрофитним и нефинансијским субјектима у земљи су одобрени без утврђених поступака и критеријума за додјелу и нису достављени извјештаји о намјенском утрошку средстава гранта, што није у складу са тачком I и XIX Одлуке о извршењу буџета општине Пале.

Скретање пажње

Не изражавајући даље резерву на дато мишљење, скрећемо пажњу на наведено под тачком 3. овог Извјештаја:

Одлуком Владе Републике Српске о примјени одредаба Посебног колективног уговора за запослене у области локалне самоуправе Републике Српске продужена је примјена одредби наведеног колективног уговора, која је оспорена Одлуком Уставног суда Републике Српске.

Коефицијенти утврђени појединачним Колективним уговором за запослене у Општинској управи општине Пале прилагођени су одредбама Посебног колективног уговора за запослене у области локалне самоуправе Републике Српске, осим за ниже утврђене коефицијенте за послове разврстане у прву и другу платну групу.

Одговорност руководства за усклађеност

Поред одговорности за припрему и фер презентацију финансијских извјештаја, начелник је такође одговоран да осигура да су активности, финансијске трансакције и информације исказане у финансијским извјештајима у складу са прописима којима су регулисане.

Одговорност ревизора за ревизију усклађености

Поред одговорности да изразимо мишљење о финансијским извјештајима, наша одговорност подразумијева и изражавање мишљења о томе да ли су активности, финансијске трансакције и информације исказане у финансијским извјештајима, у свим материјалним аспектима, у складу са прописима којима су регулисане. Одговорност ревизора укључује обављање процедура како би прибавили ревизијске доказе о томе да ли је пословање Општине Пале обухваћено према дефинисаним критеријумима, усклађено са законским и другим прописима. Процедуре подразумијевају процјену ризика од значајних неусклађености са законима и прописима који регулишу пословање Општине Пале.

Бања Лука, 15.10.2024. године

Главни ревизор

Јово Радукић, с.р.

III РЕЗИМЕ ДАТИХ ПРЕПОРУКА

Препоруке везане за финансијске извјештаје

Препоручује се начелнику Општине да обезбиједи да се:

- 1) приликом сачињавања консолидованих финансијских извјештаја врше елиминације оснивачких улога и укључивање сразмјерног дијела учешћа у капиталу контролисаних ентитета у складу са чланом 122. став (2) и 123. став (3) Правилника о рачуноводству, рачуноводственим политикама и рачуноводственим процјенама за буџетске кориснике,
- 2) примици од нефинансијске имовине евидентирају у периоду коме припадају према начелу настанка пословног догађаја, у складу са чланом 110. став (3. и 4.) Правилника о рачуноводству, рачуноводственим политикама и рачуноводственим процјенама за буџетске кориснике,
- 3) класификација субвенција и грантова врши у складу са чланом 94. став (1. и 5.) и 95. став (1. и 3.) Правилника о буџетским класификацијама, садржини рачуна и примјени контног плана за буџетске кориснике,
- 4) вредновање нефинансијске имовине приликом почетног признавања и евидентирање повећања вриједности земљишта након почетног признавања врши у складу са чланом 26. став (2) и 33. став (6) Правилника о рачуноводству, рачуноводственим политикама и рачуноводственим процјенама за буџетске кориснике,
- 5) вредновање и класификација земљишта које је намијењено за продају врши у складу са чланом 45. став (1., 3. и 6.) Правилника о рачуноводству, рачуноводственим политикама и рачуноводственим процјенама за буџетске кориснике,
- 6) корекција вриједности ненаплаћених потраживања и евидентирање обрачунских расхода по том основу врши по истеку 12 мјесеци од датума њиховог доспјећа, у складу са чланом 73. став (2) Правилника о рачуноводству, рачуноводственим политикама и рачуноводственим процјенама за буџетске кориснике,
- 7) преиспита статус и утврди структура резерви исказаних по основу ревалоризације нефинансијске имовине и сходно томе изврши евидентирање у складу са важећим рачуноводственим политикама за буџетске кориснике.

Препоручује се начелнику Општине и директору ЈУ Центар за социјални рад Пале, ЈУ Дјечији центар „Буба-мара“ Пале, ЈУ за културу и спорт „Културно-спортски центар“ Пале и ЈУ Народна библиотека Пале да обезбиједи да се:

- 8) поступци и процедуре провођења пописа у Општинској управи врше у складу са чланом 4. и 17. став (8) Правилника о начину и роковима вршења пописа и усклађивања књиговодственог са стварним стањем имовине и обавеза и извјештавање о извршеном попису у Општинској управи и код нижих буџетских корисника врши у складу са чланом 20. став (1) тачка 2. и 3. наведеног правилника.

Препоруке везане за усклађеност

Препоручује се начелнику Општине да обезбиједи да се:

- 1) пријем запослених на одређено вријеме због повећаног обима посла врши у складу са чланом 61. став (1) тачка 2. и чланом 77. Закона о службеницима и намјештеницима у органима јединице локалне самоуправе,
- 2) именује лице које ће бити одговорно за оперативно спровођење активности координације у вези са успостављањем, спровођењем и развојем

финансијског управљања и контроле, у складу са чланом 14. Закона о систему интерних финансијских контрола у јавном сектору Републике Српске и интензивирају активности на успостављању система финансијског управљања и контроле прописане тачком 22. Упутства о начину и поступку успостављања и спровођења система финансијског управљања и контроле, у смислу да се изврши попис и опис пословних процеса, сачини књига пословних процеса, идентификују и процијене ризици, дефинишу контролне активности и изради стратегија управљања ризицима,

- 3) планирање, покретање и провођење јавних набавки, закључивање уговора, објава изјаве о постојању или непостојању сукоба интереса и обавјештења о додјели уговора врши у складу са чланом 6., 8., 17., 18., 25., 28., 52. став (6. и 7.), 72. став (5), 74. став (1) и 87. Закона о јавним набавкама,
- 4) припрема буџета и усклађивање буџетских средстава и буџетских издатака врши у роковима и на начин прописан чланом 28. и 35. Закона о буџетском систему Републике Српске,
- 5) расподјела грантова спортским организацијама и удружењима врши на основуведеног јавног позива у складу са чланом 8. Правилника о категоризацији спортова и начину расподјеле средстава за спорт и физичку културу у општини Пале, интерним актом дефинишу поступци и критеријуми за додјелу грантова непрофитним и нефинансијским субјектима у земљи и достављају извјештаји корисника гранта о утрошку примљених средстава у складу са Одлуком о извршењу буџета општине Пале за фискалну годину,
- 6) одлуке Скупштине општине Пале о имовинско-правним питањима проводе након прибављеног мишљења Правобранилаштва Републике Српске у складу са чланом 16. Закона о Правобранилаштву Републике Српске.

Препоручује се начелнику Општине и директору ЈУ Дјечији центар „Буба-мара“ Пале да обезбиједи да се:

- 7) уговори о дјелу закључују за послове који су ван дјелатности послодавца у складу са чланом 205. Закона о раду.

Препоручује се начелнику Општине и директору ЈУ Центар за социјални рад Пале, ЈУ Дјечији центар „Буба-мара“ Пале, ЈУ за културу и спорт „Културно-спортски центар“ Пале и ЈУ Народна библиотека Пале да обезбиједи да се:

- 8) плате приправника утврђују у складу са чланом 125. Закона о раду.

Препоручује се директору ЈУ Центар за социјални рад Пале и директору ЈУ Дјечији центар „Буба-мара“ Пале да обезбиједи да се:

- 9) појединачни колективни уговор за запослене и правилник о платама, накнадама и другим примањима запослених ускладе са Посебним колективним уговором за запослене у области социјалне заштите Републике Српске, односно Посебним колективним уговором за запослене у области образовања и културе Републике Српске, у дијелу који се односи на коефицијенте и права запослених.

Препоручује се Скупштини општине да обезбиједи да се:

- 10) конкурсна процедура за избор и именовање чланова управног одбора и директора јавних установа благовремено покреће и проводи, у складу са чланом 16. став (6) и 18. став (2) Закона о систему јавних служби,
- 11) донесе Програм и Одлука о изради Основе заштите, уређења и коришћења пољопривредног земљишта у складу са чланом 9. и 10. Закона о пољопривредном земљишту.

IV КРИТЕРИЈУМИ ЗА РЕВИЗИЈУ УСКЛАЂЕНОСТИ

- Закон о буџетском систему Републике Српске;
- Одлука о измјенама и допунама Одлуке о буџету општине Пале за 2023. годину и Одлука о извршењу буџета општине Пале за 2023. годину;
- Закон о трезору;
- Закон о фискалној одговорности у Републици Српској, члан 4. и 9-11.;
- Закон о систему интерних финансијских контрола у јавном сектору Републике Српске;
- Правилник о садржају извјештаја и начину извјештавања о систему финансијског управљања и контроле;
- Упутство о начину и поступку успостављања и спровођења система финансијског управљања и контроле;
- Закон о задуживању, дугу и гаранцијама Републике Српске, члан 59-76.;
- Закон о јавним набавкама;
- Закон о локалној самоуправи;
- Закон о службеницима и намјештеницима у органима јединице локалне самоуправе;
- Закон о статусу функционера јединица локалне самоуправе;
- Закон о систему јавних служби, члан 16. и 18.;
- Закон о порезу на доходак, глава I-IV, VI, X, XII и XIII;
- Закон о доприносима;
- Закон о водама, члан 188-195.;
- Закон о шумама, члан 87-98.;
- Закона о пољопривредном земљишту, члан 9., 10., 32-36., 54., 62. и 69.;
- Закон о комуналним дјелатностима, члан 6-12. и 20-25.;
- Закон о комуналним таксама;
- Закон о административним таксама;
- Закон о порезу на непокретности, члан 4., 8., 9. и 12.;
- Закон о уређењу простора и грађењу, члан 25., 26., 67-83.;
- Закон о социјалној заштити, члан 20-63.;
- Закон о раду, члан 33., 39., 125., 204-207.;
- Посебни колективни уговор за запослене у области локалне самоуправе Републике Српске;
- Посебни колективни уговор за запослене у области образовања и културе Републике Српске;
- Посебни колективни уговор за запослене у области социјалне заштите Републике Српске;
- Колективни уговор за запослене у Општинској управи општине Пале;
- Појединачни колективни уговор за запослене у ЈУ Центар за социјални рад Пале;
- Уредба о условима и начину плаћања готовим новцем;
- Интерни правилници Општинске управе и нижих буџетских корисника наведени у овом извјештају.

V ИЗВЈЕШТАЈ О ПРОВЕДЕНОЈ РЕВИЗИЈИ (НАЛАЗИ)

1. Увод

Општина Пале (у даљем тексту: Општина) је једна од шест општина града Источно Сарајево (у даљем тексту: Град). Налази се у источном дијелу Републике Српске и простире на површини од 492 км². Територијално је организована у 10 мјесних заједница (у даљем тексту: МЗ) у којима, према попису из 2013. године, живи око 21.000 становника.

Општина остварује своје надлежности у складу са Уставом, Законом о локалној самоуправи („Службени гласник Републике Српске“ број 97/16, 36/19 и 61/21), Статутом и другим важећим прописима, којима су утврђена подручја одговорности, надлежности органа и начина финансирања општине. Органи Општине су Скупштина општине и начелник општине. Скупштина општине је представничко тијело грађана, орган одлучивања и креирања политике Општине и чини је 25 одборника. Начелник је носилац извршне власти који заступа и представља Општину, руководи Општинском управом и одговоран је за њен рад.

Према Одлуци Владе Републике Српске о степену развијености јединица локалне самоуправе за 2023. годину („Службени гласник Републике Српске“ број 99/22), Општина је сврстана у развијене јединице локалне самоуправе.

Средства за рад Општине обезбијеђена су из пореских и непореских прихода, грантова, трансфера, примитака за нефинансијску имовину, примитака од задуживања и осталих примитака. Финансијске трансакције се евидентирају у Главној књизи трезора (у даљем тексту: ГКТ) Општине на рачуноводственом фонду 01 (општи фонд), фонду 03 (фонд грантова) и фонду 05 (фонд за посебне пројекте).

Консолидоване годишње финансијске извјештаје Општине чине финансијски извјештаји Општинске управе и нижих буџетских корисника који су у саставу ГКТ Општине и то Јавна установа Центар за социјални рад Пале (у даљем тексту: ЈУ Центар за социјални рад), Јавна установа Дјечији центар „Буба-мара“ Пале (у даљем тексту: ЈУ Дјечији центар), Јавна установа за културу и спорт „Културно-спортски центар“ Пале (у даљем тексту: ЈУ Културно-спортски центар) и Јавна установа Народна библиотека Пале (у даљем тексту: ЈУ Народна библиотека). У 2022. години Скупштина општине је донијела Одлуку о престанку рада буџетског корисника Јавна установа „Туристичка организација општине Пале“ Пале, а дала сагласност на Споразум о оснивању Туристичко-информативног центра у општини Пале као организационог дијела Јавне установе „Туристичка организација Града Источно Сарајево“, који се суфинансира из буџета Општине путем трансфера.

Ентитети јавног сектора који се налазе под контролом Општине су Јавна здравствена установа Дом здравља „Стана Томић“ Пале (у даљем тексту ЈЗУ Дом здравља), Јавно предузеће (у даљем тексту: ЈП) „Водовод и канализација“ а.д. Пале, Комунално предузеће (у даљем тексту: КП) „Градске топлане“ а.д. Пале, ЈП „Комунално“ а.д. Пале и „Пале-стан“ а.д. Пале. У 2023. години Општина је заједно са Градом, Општином Источни Стари Град и Општином Источно Ново Сарајево основала ЈУ Парк природе “Требевић” Источно Сарајево.

На Нацрт извјештаја о проведеној финансијској ревизији Општине Пале за период 01.01-31.12.2023. године, није било примједби.

Препоруке дате у овом извјештају, у циљу њиховог наглашавања, болдоване су и писане италиком словима.

2. Провођење препорука из претходног извјештаја

Главна служба за ревизију јавног сектора Републике Српске провела је финансијску ревизију Општине за 2020. годину и сачинила извјештај у коме је дато девет препорука, од којих шест за финансијске извјештаје и три за усклађеност. Општина је доставила одговор о радњама које су предузете у циљу провођења препорука и отклањања неправилности утврђених у ревизијском извјештају број РВ050-21 од 30.07.2021. године, у складу са чланом 21. став (3) Закона о ревизији јавног сектора Републике Српске („Службени гласник Републике Српске“ број 98/05 и 20/14).

Ревизијом је утврђено да су четири препоруке проведене, једна препорука је дјелимично проведена, а четири препоруке нису проведене. Дјелимично проведена препорука односи се на консолидацију ентитета јавног сектора који нису буџетски корисници (тачке 6., 6.3.1.2. и 6.3.2.2. извјештаја). Препоруке које нису проведене односе се на попис имовине и обавеза, закључивање уговора о дјелу, усклађивање Правилника о платама, накнадама и другим примањима запослених у ЈУ Дјечији центар са законском регулативом (тачка 3. извјештаја) и јавне набавке (тачка 4. извјештаја).

3. Закључак о функционисању система интерних контрола

Правилником о унутрашњој организацији и систематизацији радних мјеста Општинске управе општине Пале („Службене новине града Источно Сарајево“ број 15/23 и 20/23) у Општинској управи су као основне организационе јединице образована четири одјељења, Стручна служба Скупштине општине и Кабинета начелника општине и Јединица за интерну ревизију. Наведеним правилником систематизовано је 85 радних мјеста са 115 извршилаца (без радних мјеста општинских функционера).

На дан 31.12.2023. године у Општинској управи било је 99 запослених, од којих 75 на неодређено вријеме, 20 на одређено вријеме (укључујући четири лица именована на мандатни период) и четири функционера. Код нижих буџетских корисника којима се средства за лична примања обезбјеђују из буџета Општине, на дан 31.12.2023. године било је запослено 76 лица (69 на неодређено вријеме, четири на одређено вријеме и три именована лица).

Запошљавање шест извршилаца на одређено вријеме због повећаног обима посла у Општинској управи извршено је на период дужи од шест мјесеци у току године, од којих је пет извршилаца распоређено на упражњена радна мјеста, што није у складу са чланом 61. став (1) тачка 2. и чланом 77. Закона о службеницима и намјештеницима у органима јединице локалне самоуправе („Службени гласник Републике Српске“ број 97/16).

Општинска управа је са једним лицем закључила уговор о дјелу за послове одржавања и чишћења просторија МЗ, за које је Правилником о унутрашњој организацији и систематизацији радних мјеста Општинске управе општине Пале систематизовано радно мјесто за три извршиоца. ЈУ Дјечији центар је закључио два уговора о дјелу по основу ангажовања васпитача у мјесецу марту, априлу и мају, ради провођења Програма за дјецу у години пред полазак у школу који је предвиђен чланом 36. Закона о предшколском васпитању и образовању („Службени гласник Републике Српске“ број 79/15, 63/20 и 64/22). Закључивање уговора о дјелу ради обављања послова који су дјелатност послодавца није у складу са чланом 205. Закона о раду („Службени гласник Републике Српске“ број 1/16, 66/18, 91/21 и 119/21).

Рјешењима Скупштине општине од 25.04.2023. године именовани су вршиоци дужности директора у ЈУ Центар за социјални рад, ЈУ Дјечији центар, ЈУ Културно-спортски центар и ЈЗУ Дом здравља на период до два мјесеца. По истеку више од четири мјесеца, рјешењима Скупштине општине од 08.09.2023. године именована лица су разријешена дужности и поново именована за вршиоце дужности директора

на период до два мјесеца. Такође, рјешењима Скупштине општине од 07.07.2023. и 08.09.2023. године два пута су именовани вршиоци дужности члана Управног одбора ЈЗУ Дом здравља Пале на период до два мјесеца, а 08.09.2023. године на период до два мјесеца именовани су вршиоци дужности члана Управног одбора ЈУ Центар за социјални рад. Именована лица су наставила да врше дужност директора и чланова управног одбора и по истеку периода од два месеца, без новог именовања. Наведено није у складу са чланом 16. став (6) и 18. став (2) Закона о систему јавних служби („Службени гласник Републике Српске“ број 68/07, 109/12 и 44/16), којим је прописано да управни одбор и директора установе именује и разрјешава оснивач уз претходно проведен поступак јавне конкуренције. Одлуке о утврђивању стандарда и критеријума и расписивању јавног конкурса за избор и именовање чланова управног одбора и директора јавних установа Скупштина општине је донијела 13.03.2024. године.

Одлуком Владе Републике Српске о примјени одредаба Посебног колективног уговора за запослене у области локалне самоуправе Републике Српске („Службени гласник Републике Српске“ број 21/21 и 69/21) продужена је примјена одредби наведеног колективног уговора, која је оспорена од стране Уставног суда Републике Српске („Службени гласник Републике Српске“ број 20/23).

Коефицијенти утврђени појединачним Колективним уговором за запослене у Општинској управи општине Пале („Службене новине града Источно Сарајево“ број 8/22) прилагођени су одредбама Посебног колективног уговора за запослене у области локалне самоуправе Републике Српске („Службени гласник Републике Српске“ број 20/17, 85/18, 86/18, 21/20 и 8/22), осим за ниже утврђене коефицијенте за послове разврстане у прву и другу платну групу. Колективним уговором за запослене у Општинској управи општине Пале утврђена су права на увећање основне плате запослених која нису дата Посебним колективним уговором и то по основу посебних резултата рада за 5% до 15%, за обављање високо сложених, најсложенијих и изузетно значајних послова до 30%, за обављање послова по основу отежаних услова рада до 15%, за обављање послова по посебно отежаним условима рада до 20%, по основу посебних резултата у раду и радног учинка до 20% и по основу прековременог рада за 35%. Општина није донијела акт којим је дефинисано за која радна мјеста и послове и у ком проценту се врши увећање основне плате по једном или више наведених основа, као ни критеријуме за праћење посебних резултата у раду и радног учинка по радним мјестима. Рјешењима начелника Општине право на увећање основне плате, по једном од наведених основа, утврђено је у 2023. години за седам запослених.

Обрачун плата општинских функционера вршен је у складу са Законом о статусу функционера јединица локалне самоуправе („Службени гласник Републике Српске“ број 96/05 и 98/13) и Одлуком о утврђивању висине плате функционера општине Пале („Службене новине града Источно Сарајево“ број 3/21).

Појединачни колективни уговор за запослене у ЈУ Центар за социјални рад Пале (из 2022. године) није усклађен са чланом 18. став (3), 21. и 22. Посебног колективног уговора за запослене у области социјалне заштите Републике Српске („Службени гласник Републике Српске“ број 69/21 и 33/22) у дијелу који се односи на појединачним колективним уговором утврђено право на увећање основне плате за обављање високо сложених, најсложенијих и изузетно значајних послова до 30% и по основу прековременог рада до 35%. У 2023. години нису вршена увећања основне плате запослених по наведеним основама.

Правилник о платама, накнадама и другим примањима запослених у ЈУ Дјечији центар (из 2017. и 2018. године) није усклађен са чланом 15., 17. и 31. став (5) Посебног колективног уговора за запослене у области образовања и културе Републике Српске („Службени гласник Републике Српске“ број 82/22) у дијелу који се односи на правилником утврђене ниже коефицијенте за обрачун плата запослених, нижу стопу увећања основне плате за рад ноћу, у дане државних празника и друге

дане у које се по закону не ради, те мања права запослених који своје право на накнаду трошкова превоза не оставарују путем мјесечне карте ни путем уговорене цијене мјесечне карте. У 2023. години, уговорима и анексима уговора о раду, коефицијенти за обрачун плата запослених и увећање основне плате за рад ноћу, у дане државних празника и друге дане у које се по закону не ради утврђени су у складу са чланом 15. и 17. Посебног колективног уговора за запослене у области образовања и културе Републике Српске, а накнада трошкова превоза запосленима утврђена је до износа пуне цијене карте према члану 31. став (5) поменутог колективног уговора. Уговорима о раду запосленима су дата и права на увећање основне плате по основу прековременог рада за 25%, рада на радном мјесту са отежаним условима за 35% и радног учинка за 30%, која нису утврђена Посебним колективним уговором за запослене у области образовања и културе Републике Српске. У 2023. години нису вршена увећања основне плате запослених по наведеним основама.

Плате приправника у Општинској управи, ЈУ Центар за социјални рад, ЈУ Дјечији центар, ЈУ Културно-спортски центар и ЈУ Народна библиотека утврђене су и исплаћене у износу нижем од 80% бруто плате одговарајуће платне групе за њихову стручну спрему, што није у складу са чланом 125. Закона о раду.

Интерне контроле у Општинској управи су дјелимично успостављене кроз интерне правилнике и друга акта Општине. У 2021. години је донесен План успостављања и развоја финансијског управљања и контрола, али нису предузете активности на успостављању основе система интерних контрола на начин прописан чланом 14. Закона о систему интерних финансијских контрола у јавном сектору Републике Српске („Службени гласник Републике Српске“ број 91/16) и чланом 22. Упутства о начину и поступку успостављања и спровођења система финансијског управљања и контроле („Службени гласник Републике Српске“ број 99/17), јер након што је претходно именовано лице пензионисано, није именовано друго лице које ће бити одговорно за оперативно спровођење активности координације у вези са успостављањем, спровођењем и развојем финансијског управљања и контроле, нису извршени попис и опис пословних процеса који се одвијају у Општинској управи, састављање књиге пословних процеса, идентификовање и процјена ризика, дефинисање потребних контролних активности и израда стратегије управљања ризицима. Такође, за 2023. годину није сачињен и путем PIFC апликације достављен годишњи извјештај о спровођењу планираних активности на успостављању и развоју система финансијског управљања и контроле, прописан чланом 5. Правилника о садржају извјештаја и начину извјештавања о систему финансијског управљања и контроле (“Службени гласник Републике Српске” број 1/22).

Према критеријумима из члана 19. Закона о систему интерних финансијских контрола у јавном сектору Републике Српске, Општина је обавезна да успостави јединицу интерне ревизије. Јединица за интерну ревизију је организационо предвиђена Правилником о унутрашњој организацији и систематизацији радних мјеста Општинске управе општине Пале, али није успостављена у функционалном смислу, јер систематизована радна мјеста руководиоца Јединице за интерну ревизију и два интерна ревизора нису попуњена.

У складу са рјешењима о именовању комисија за попис имовине и обавеза са стањем на дан 31.12.2023. године, извршен је попис имовине и обавеза и евидентирање резултата пописа имовине и обавеза Општинске управе и нижих буџетских корисника (ЈУ Центар за социјални рад, ЈУ Дјечији центар, ЈУ Културно-спортски центар и ЈУ Народна библиотека). Ревизијским испитивањем провођења истог утврђено је да годишњи попис имовине и обавеза Општинске управе није извршен у складу са чланом 4. и 17. став (8) Правилника о начину и роковима вршења пописа и усклађивања књиговодственог са стварним стањем имовине и обавеза („Службени гласник Републике Српске“ број 45/16 и 113/21), јер није извршен попис акција и учешћа у капиталу које Општина посједује у предузећима и јавним установама чији је

оснивач, примљених мјеница и гаранција за добро извршење уговора и пословних простора узетих под текући закуп и пописне листе нису датирани и потписани од стране одговорног лица. Такође, у извјештајима пописних комисија Општинске управе (изузев у извјештају Централне пописне комисије) и нижих буџетских корисника нису наведени подаци о стручној и професионалној квалификацији и радном ангажману лица ангажованих на попису и извјештаји о попису (изузев код ЈУ Дјечији центар) не садржи упоредни преглед стварног и књиговодственог стања пописане имовине и обавеза, што није у складу са чланом 20. став (1), тачка 2. и 3. наведеног правилника.

Скупштина општина није донијела Програм и Одлуку о изради Основе заштите, уређења и коришћења пољопривредног земљишта како је дефинисано чланом 9. и 10. Закона о пољопривредном земљишту („Службени гласник Републике Српске“ број 93/06, 86/07, 14/10, 5/12, 58/19, 119/21 и 106/22).

На основу горе наведеног, као и уочених неправилности које су образложене у већини тачака овог извјештаја, успостављени систем интерних контрола није функционисао на начин да је обезбиједио истинито и фер извјештавање и усклађеност са важећим законима и прописима.

Препоручује се начелнику Општине да обезбиједи да се:

- **пријем запослених на одређено вријеме због повећаног обима посла врши у складу са чланом 61. став (1) тачка 2. и чланом 77. Закона о службеницима и намјештеницима у органима јединице локалне самоуправе,**
- **именује лице које ће бити одговорно за оперативно спровођење активности координације у вези са успостављањем, спровођењем и развојем финансијског управљања и контроле, у складу са чланом 14. Закона о систему интерних финансијских контрола у јавном сектору Републике Српске и интензивирају активности на успостављању система финансијског управљања и контроле прописане тачком 22. Упутства о начину и поступку успостављања и спровођења система финансијског управљања и контроле, у смислу да се изврши попис и опис пословних процеса, сачини књига пословних процеса, идентификују и процијене ризици, дефинишу контролне активности и изради стратегија управљања ризицима.**

Препоручује се начелнику Општине и директору ЈУ Дјечији центар да обезбиједи да се уговори о дјелу закључују за послове који су ван дјелатности послодавца у складу са чланом 205. Закона о раду.

Препоручује се начелнику Општине и директору ЈУ Центар за социјални рад, ЈУ Дјечији центар, ЈУ Културно-спортски центар и ЈУ Народна библиотека да обезбиједи да се:

- **плате приправника утврђују у складу са чланом 125. Закона о раду,**
- **поступци и процедуре провођења пописа у Општинској управи врше у складу са чланом 4. и 17. став (8) Правилника о начину и роковима вршења пописа и усклађивања књиговодственог са стварним стањем имовине и обавеза и извјештавање о извршеном попису у Општинској управи и код нижих буџетских корисника врши у складу са чланом 20. став (1) тачка 2. и 3. наведеног правилника.**

Препоручује се директору ЈУ Центар за социјални рад и директору ЈУ Дјечији центар да обезбиједи да се појединачни колективни уговор за запослене и правилник о платама, накнадама и другим примањима запослених ускладе са Посебним колективним уговором за запослене у области социјалне заштите Републике Српске, односно Посебним колективним уговором за запослене у

области образовања и културе Републике Српске, у дијелу који се односи на коефицијенте и права запослених.

Препоручује се Скупштини општине да обезбиједи да се:

- **конкурсна процедура за избор и именовање чланова управног одбора и директора јавних установа благовремено покреће и проводи, у складу са чланом 16. став (6) и 18. став (2) Закона о систему јавних служби,**
- **донесе Програм и Одлука о изради Основе заштите, уређења и коришћења пољопривредног земљишта у складу са чланом 9. и 10. Закона о пољопривредном земљишту.**

4. Набавке

Планом јавних набавки Општине и измјенама и допунама плана за 2023. годину планиране су набавке укупне вриједности 5.667.513 КМ без пореза на додату вриједност, од чега за набавку радова 4.600.427 КМ, услуга 825.204 КМ и робе 241.882 КМ. На порталу јавних набавки нису објављене све измјене и допуне плана јавних набавки, што није у складу са чланом 17. став (7) Закона о јавним набавкама.

Према извјештају о реализацији јавних набавки у 2023. години уговорене су набавке у укупној вриједности од 3.048.639 КМ, а у односу на План набавки за 2023. годину реализоване су набавке у вриједности од 2.398.922 КМ путем пет отворених поступака (1.961.599 КМ), четири конкурентска захтјева за достављање понуда (130.690 КМ), једног преговарачког поступка без објаве обавјештења (60.669 КМ) и 50 директних споразума (245.964 КМ), што чини 42% од укупно планираних набавки. Набавке се највећим дијелом односе на радове на изградњи и реконструкцији улица на подручју Општине у 2023. години (1.569.772 КМ), радове на припреми терена за изградњу вјештачке подлоге за помоћни терен (393.067 КМ), услуге изградње и одржавања мреже јавне расвјете (59.430 КМ), уџбенике за ученике основних школа (41.718 КМ), лож-уље (39.061 КМ), услуге текућег одржавања семафора (25.640 КМ), изградњу дистрибутивне водоводне мреже МЗ Брезовице (24.270 КМ). Такође, завршена су три поступка покренута у 2022. години (два отворена поступка и један преговарачки поступак без објаве обавјештења) по основу којих су уговорене набавке у вриједности од 649.717 КМ, а односе се на радове на изградњи и реконструкцији улица на подручју Општине у 2022. години (308.606 КМ), санацију и адаптацију објекта „Мали дом“ (213.402 КМ) и услуге зимског одржавања локалних путева (127.709 КМ).

Ревизијом је обухваћено 13 поступака набавки уговорене вриједности 1.374.838 КМ, односно 45% вриједности набавки реализованих у 2023. години.

У 2023. години није сачињена и на интернет страници објављена изјава представника Општине о постојању или непостојању сукоба интереса и у тендерској документацији за проведене поступке јавних набавки није наведен попис привредних субјеката у сукобу интереса или податак да такви субјекти не постоје, што није у складу са чланом 52. став (6. и 7.) Закона о јавним набавкама.

Приликом додјеле уговора о набавци радова путем отвореног поступка „Припрема терена за изградњу вјештачке подлоге за помоћни терен“ измијењени су услови из тендерске документације којом је захтијевана безусловна банкарска гаранција за уредно извршење посла у износу од 10% уговорене вриједности, јер је са изабраним понуђачем уговорено достављање мјенице са мјеничном изјавом у истој вриједности, што није у складу са чланом 72. став (5) Закона о јавним набавкама.

Обавјештења о додјели уговора за отворене поступке „Реконструкција Улице Исидоре Секулић“ и „Реконструкција дијела пута према Подвитезу“ нису објављена на порталу јавних набавки у року од 30 дана од дана њиховог закључивања, што није у складу са чланом 74. став (1) Закона о јавним набавкама.

Општина није планирала ни донијела посебне одлуке о покретању поступака и није провела поступке јавних набавки за набављене услуге репрезентације у износу од 31.209 КМ и непредвиђене и додатне радове на реконструкцији пута према пећини Орловача и асфалтирању улица Добровољних давалаца крви и Његошева, извршене по закљученим додатним уговорима са добављачима, у износу од 125.904 КМ, што није у складу са чланом 6., 8., 17. и 28. Закона о јавним набавкама. Такође, планиране набавке горива, услуга превоза осталих лица, одржавања возила, физичког обезбјеђења објекта, геодетско-катастарских услуга и одржавања локалних путева (на релацији Пољице-Циљна кућа и Пољице-Шатор) извршене су у укупном износу од 196.854 КМ без провођења законом прописаних процедура, што није у складу са чланом 6., 18., 25. и 87. Закона о јавним набавкама.

Препоручује се начелнику Општине да обезбиједи да се планирање, покретање и провођење јавних набавки, закључивање уговора, објава изјаве о постојању или непостојању сукоба интереса и обавјештења о додјели уговора врши у складу са чланом 6., 8., 17., 18., 25., 28., 52. став (6. и 7.), 72. став (5), 74. став (1) и 87. Закона о јавним набавкама.

5. Припрема и доношење буџета

Скупштина општине је донијела Одлуку о усвајању буџета општине Пале за 2023. годину и Одлуку о извршењу буџета општине Пале за 2023. годину у износу од 19.650.000 КМ („Службене новине града Источно Сарајево“ број 25/22). Процедура припреме и доношења буџета није извршена у роковима прописаним чланом 28. став (1) тачка д), њ), е), ж), и з) Закона о буџетском систему Републике Српске („Службени гласник Републике Српске“ број 121/12, 52/14, 103/15, 15/16), јер су Нацрт и Приједлог буџета општине Пале за 2023. годину достављени Министарству финансија Републике Српске, ради добијања препорука и сагласности, након рока у коме је Скупштина општине била у обавези да се изјасни о њима (рок за изјашњење о нацрту буџета је 15. новембар, а за доношење одлуке о усвајању буџета 15. децембар). Као посљедица наведеног Скупштина општине је 07.12.2022. године усвојила Нацрт буџета и 27.12.2022. године донијела Одлуку о усвајању буџета општине Пале за 2023. годину, што је 12 дана након рока утврђеног буџетским календаром.

Скупштина општине је донијела Одлуку о измјенама и допунама Одлуке о буџету општине Пале за 2023. годину („Службене новине града Источно Сарајево“ број 19/23), којом је усвојен ребалансиран буџет у износу од 23.274.000 КМ. Ребалансом буџета су планирани порески приходи (7.660.000 КМ), непорески приходи (11.517.100 КМ), грантови (7.100 КМ), трансфери између различитих јединица власти (708.750 КМ), примици за нефинансијску имовину (2.286.000 КМ), остали примици (752.050 КМ) и неутрошена намјенска средства из ранијег периода (343.000 КМ). Буџетски расходи и издаци су одобрени за расходе за лична примања (5.406.000 КМ), робе и услуге (4.707.550 КМ), финансирање (101.300 КМ), субвенције (1.005.000 КМ), грантове (1.630.700 КМ), дознаке на име социјалне заштите (1.728.700 КМ), финансирање и трансакције размјене са другим јединицама власти (45.000 КМ), судска рјешења (10.600 КМ), трансфере између различитих јединица власти (322.200 КМ), буџетску резерву (250.000 КМ), те издатке за нефинансијску имовину (6.788.700 КМ), финансијску имовину (2.000 КМ), отплату дугова (743.000 КМ) и остале издатке (533.250 КМ).

Након усвајања ребаланса извршено је 35 реалокација средстава у укупном износу од 981.504 КМ.

Препоручује се начелнику Општине да обезбиједи да се припрема буџета врши у роковима прописаним чланом 28. Закона о буџетском систему Републике Српске.

6. Финансијски извјештаји

Општина је сачинила консолидоване финансијске извјештаје за кориснике буџета Општине за 2023. годину у складу са чланом 26. Правилника о финансијском извјештавању буџетских корисника („Службени гласник Републике Српске“ број 15/17 и 17/22) и обрасце консолидованих финансијских извјештаја са Напоменама доставила Министарству финансија Републике Српске.

У току 2023. године извршена је исправка материјално значајне грешке и корекција упоредних података у колони „претходна година“ у билансу стања у складу са критеријима материјалности и процедуром исправке грешака из претходног периода дефинисаним од стране Министарства финансија Републике Српске. Корекција је извршена на позицијама потраживања за ненаплаћене порезе, доприносе и непореске приходе и финансијског резултата ранијих година.

Приликом сачињавања консолидованих финансијских извјештаја за 2023. годину није извршена елиминација оснивачких улога у ЈУ Центар за социјални рад, ЈУ Дјечији центар, ЈУ Културно-спортски центар и ЈУ Народна библиотека, што није у складу са чланом 122. став (2) Правилника о рачуноводству, рачуноводственим политикама и рачуноводственим процјенама за буџетске кориснике („Службени гласник Републике Српске“ број 115/17 и 118/18). Такође, у Консолидовани биланс стања укључен је укупан губитак изнад вриједности капитала КП „Градске топлане“ а.д. Пале, чиме је вриједност сразмјерног учешћа Општине у нето имовини тог контролисаниог ентитета исказана у негативном износу, што није у складу са чланом 123. став (3) Правилника о рачуноводству, рачуноводственим политикама и рачуноводственим процјенама за буџетске кориснике (тачке 6.3.1.2. и 6.3.2.2. извјештаја).

Препоручује се начелнику Општине да обезбиједи да се приликом сачињавања консолидованих финансијских извјештаја врше елиминације оснивачких улога и укључивање сразмјерног дијела учешћа у капиталу контролисаниог ентитета у складу са чланом 122. став (2) и 123. став (3) Правилника о рачуноводству, рачуноводственим политикама и рачуноводственим процјенама за буџетске кориснике.

6.1. Извјештај о извршењу буџета

Извршење буџета Општине за период 01.01-31.12.2023. године исказано је у обрасцу Периодични извјештај о извршењу буџета на рачуноводственом фонду 01 (у даљем тексту: ПИБ 01) и обрасцу Периодични извјештај о извршењу по рачуноводственим фондовима (у даљем тексту: ПИФ).

У обрасцу ПИБ 01 исказани су буџетски приходи и примици у износу од 17.650.579 КМ, што је 23% ниже у односу на ребалансом одобрени буџетски оквир, док су буџетски расходи и издаци исказани у износу од 20.491.252 КМ, што је 12% ниже у односу на одобрени оквир. На позицији расподјела суфицита из ранијег периода, исказано је коришћење неутрошених намјенских средстава из ранијег периода у износу од 341.959 КМ. Због већих буџетских расхода и издатака у односу на остварене буџетске приходе, примитке и расподјељени суфицит ранијег периода, исказана је негативна разлика у финансирању у износу од 2.498.714 КМ. Општина није извршила усклађивање буџетских средстава и издатака на нижем нивоу, како је прописано чланом 35. Закона о буџетском систему Републике Српске.

У обрасцу ПИФ приходи, примици, расходи и издаци (осим прихода и расхода обрачунског карактера) исказани су на фондовима 01, 03 и 05 и представљају укупна средства и потрошњу на нивоу консолидованих финансијских извјештаја Општине. Укупни приходи и примици исказани су у износу од 18.197.409 КМ и расподјела суфицита из ранијег периода у износу од 341.959 КМ, а укупни расходи и издаци исказани су у износу од 20.651.161 КМ.

Скупштина Општине је 20.06.2024. године донијела Одлуку о усвајању Извјештаја о извршењу буџета општине Пале за 2023. годину.

Препоручује се начелнику Општине да обезбиједи да се врши усклађивање буџетских средстава и буџетских издатака на начин како је прописано чланом 35. Закона о буџетском систему Републике Српске.

6.1.1. Приходи и примици

Приходи и примици су исказани у укупном износу од 18.197.409 КМ, на фонду 01 (17.650.579 КМ), фонду 03 (130.246 КМ) и фонду 05 (416.584 КМ).

6.1.1.1. Приходи

Приходи су исказани у износу од 16.697.377 КМ, на фонду 01 (16.567.431 КМ) и фонду 03 (129.946 КМ), а чине их порески приходи (7.983.734 КМ), непорески приходи (7.818.594 КМ), грантови (143.412 КМ) и трансфери између различитих јединица власти (751.637 КМ).

Порески приходи се односе на индиректне порезе (5.463.235 КМ), порезе на лична примања и приходе од самосталне дјелатности (1.656.811 КМ), порезе на имовину (797.326 КМ) и остале пореске приходе (66.362 КМ).

Непорески приходи се односе на приходе од давања у закуп објеката (25.256 КМ), приходе од земљишне ренте (3.383.107 КМ), административне накнаде и таксе (99.480 КМ), комуналне таксе расподјелене од стране Града (29.036 КМ), комуналне таксе за заузимање и коришћење градског грађевинског земљишта и јавних површина Општине (28.359 КМ), накнаде за уређивање грађевинског земљишта (1.838.102 КМ), накнаде за коришћење минералних сировина (17.204 КМ), накнаде за промјену намјене пољопривредног земљишта (116.409 КМ), накнаде за шуме (1.444.889 КМ), накнаде за воде (107.423 КМ), накнаде за коришћење комуналних добара од општег интереса (71.349 КМ), приходе ЈУ Дјечији центар за услуге боравка дјеце у вртићу (522.375 КМ) и приходе осталих буџетских корисника од пружања јавних услуга (22.464 КМ), новчане казне, приходе из трансакција са другим јединицама власти и остале непореске приходе (113.141 КМ).

Грантови се односе на капиталне грантове из иностранства за финансирање пројекта „Дјечије игралиште Радивој Кораћ“ од Фонда за избегла, расељена лица и за сарадњу са Србима у региону (15.854 КМ) и текући грантови из земље (127.558 КМ), а евидентирани су на фонду 01 (13.467 КМ) и фонду 03 (129.945 КМ). Грантови из земље се највећим дијелом односе на грантове за пројекат „Локалним партнерством до запошљавања у Палама“ по Уговору о имплементацији између Општине и Међународне организације рада (107.109 КМ), пројекат „Подузмимо акције за промјене“ по Споразуму о суфинансирању између Општине и организације World Vision (6.982 КМ) и грант од Министарства цивилних послова БиХ за финансирање књижевне манифестације „Дани Душка Трифуновића“ (10.000 КМ).

Трансфери између различитих јединица власти се највећим дијелом односе на трансфере од Министарства здравља и социјалне заштите Републике Српске према ЈУ Центар за социјални рад (665.938 КМ) за реализацију права и програма из Закона о социјалној заштити („Службени гласник Републике Српске“ број 37/12, 90/16, 94/19, 42/20 и 36/22), Агенције за аграрна плаћања за новчане подстицаје за развој руралне инфраструктуре (50.000 КМ), Министарства просвјете и културе Републике Српске (10.590 КМ), Агенције за безбједност саобраћаја (6.903 КМ) и Града (16.190 КМ).

6.1.1.2. Примици

Примици су исказани у износу од 1.500.032 КМ, на фонду 01 (1.083.148 КМ), фонду 02 (300 КМ) и фонду 03 (416.584 КМ), а односе се на примитке за нефинансијску имовину (861.946 КМ), примитке од задуживања (416.584 КМ), те остале примитке по основу

примљених депозита и кауција (76.383 КМ), аванса (63.924 КМ) и рефундација накнада плата исплаћених запосленима за вријеме боловања и родитељског одсуства (81.195 КМ).

Примици за нефинансијску имовину остварени су по основу продаје грађевинског земљишта непосредном погодбом или путем лицитације (856.096 КМ) и службеног путничког возила (5.850 КМ), на основу одлука Скупштине општине.

Примици за нефинансијску имовину су исказани у већем износу за 142.000 КМ, као и импутирни издаци за затворене авансе, јер су исказани за уплате извршене од стране купаца у 2020. и 2022. години по закљученим уговорима о продаји земљишта. Уплате купаца су у ранијим годинама евидентирание као примитак и обавезе по основу аванса, иако су купци уплатом стекли право уписа посједа на предметној парцели. У 2023. години обавезе по основу аванса су затворене евидентирањем примитака од нефинансијске имовине и импутираних издатака за затворене авансе, што није у складу са начелом настанка пословног догађаја како је прописано чланом 110. став (3. и 4.) Правилника о рачуноводству, рачуноводственим политикама и рачуноводственим процјенама за буџетске кориснике.

Примици од задуживања су евидентирани на фонду 05 и односе се на кредитна средства примљена од ентитета за наставак реализације пројекта „Смањење губитка воде и ревитализација и доградња водоводног и канализационог система Пале – Јахорина“, по Уговору о преносу кредитних средстава Европске инвестиционе банке (у даљем тексту: ЕИБ) који је Општина закључила са Владом Републике Српске – Министарством финансија Републике Српске 29.03.2013. године.

Препоручује се начелнику Општине да обезбиједи да се примици од нефинансијске имовине евидентирају у периоду коме припадају према начелу настанка пословног догађаја, у складу са чланом 110. став (3. и 4.) Правилника о рачуноводству, рачуноводственим политикама и рачуноводственим процјенама за буџетске кориснике.

6.1.2. Расходи и издаци

Расходи и издаци су исказани у укупном износу од 20.651.161 КМ, на фонду 01 (20.491.252 КМ) и фонду 03 (159.909 КМ).

6.1.2.1. Расходи

Расходи су исказани у износу од 14.459.766 КМ, на фонду 01 (14.299.964 КМ) и фонду 03 (159.802 КМ), а односе се на расходе по основу личних примања запослених (5.323.690 КМ), коришћења робе и услуга (3.985.051 КМ), финансирања (150.634 КМ), судских рјешења (33.468 КМ), субвенција (1.087.100 КМ), грантова (1.906.402 КМ), дознака на име социјалне заштите (1.698.549 КМ) и трансфера између различитих јединица власти (274.872 КМ).

Расходи за лична примања запослених се односе на расходе за бруто плате запослених (4.361.607 КМ), бруто накнаде трошкова и осталих личних примања запослених по основу рада (803.592 КМ), накнаде плата запослених за вријеме боловања, родитељског одсуства и осталих накнада плата (58.602 КМ), отпремнине и једнократне помоћи (99.889 КМ).

Бруто накнаде трошкова и осталих личних примања запослених по основу рада односе се на расходе за накнаде за превоз (72.197 КМ), топли оброк (308.722 КМ), регрес (123.979 КМ), јубиларне и остале награде (9.324 КМ), дневнице за службена путовања (8.060 КМ) и порез и доприносе на обрачунате накнаде трошкова и осталих личних примања запослених (281.310 КМ).

Отпремнине и једнократне помоћи односе се на расходе за отпремнине (40.236 КМ) и новчане помоћи приликом рођења дјетета, смрти члана уже породице, теже болести и остале једнократне помоћи (59.653 КМ).

Расходи по основу коришћења робе и услуга се односе на расходе за закуп (11.871 KM), утрошак енергије (268.103 KM), комуналне услуге (39.352 KM), комуникационе услуге (82.601 KM), услуге превоза и премјештаја (48.337 KM), режијски материјал (61.129 KM), материјал за посебне намјене (97.691 KM), текуће одржавање зграда (14.437 KM), објеката друмског саобраћаја (192.510 KM), мреже јавне расвјете на подручју Општине и осталих објеката (100.485 KM), превозних средстава, опреме и остало текуће одржавање (43.188 KM), расходе за утрошак горива (50.037 KM) и путовање и смјештај (12.066 KM), услуге финансијског посредовања (9.785 KM), осигурања (13.666 KM), информисања и медија (72.102 KM), геодетско-катастарске услуге (28.799 KM), услуге адвоката, нотара, вјештака, процјенитеља и ревизијске услуге (11.616 KM), компјутерске услуге (16.719 KM), услуге систематског прегледа запослених, испитивања квалитета зрака и остале стручне услуге (43.787 KM), услуге одржавања јавних површина и заштите животне средине (1.165.263 KM) и остале неklasификоване расходе (1.601.507 KM).

Расходи за услуге одржавања јавних површина и заштите животне средине се односе на расходе за услуге одржавања зелених површина (369.994 KM), зимске службе (279.143 KM), чишћења јавних површина (57.892 KM), електричне расвјете на јавним површинама (438.270 KM), уређења простора и остале услуге одржавања јавних површина (19.964 KM). Скупштина општине је усвојила Програм заједничке комуналне потрошње, зимског одржавања улица и путева, санације оштећених асфалтних саобраћајница и прања саобраћајница и радова по посебном налогу на подручју општине Пале у 2023. години („Службене новине града Источно Сарајево” број 19/22), а обављање послова заједничке комуналне потрошње повјерено је ЈП „Комунално“ а.д. Пале путем закљученог уговора.

Остали неklasификовани расходи се односе на расходе за стручно усавршавање запослених (11.286 KM), бруто накнаде волонтерима ангажованим у ЈУ Културно-спортски центар (14.478 KM), бруто накнаде члановима управних одбора (4.165 KM), бруто накнаде члановима комисија и радних група - сталних и повремених радних тијела Скупштине општине, Општинске изборне комисије, комисија за вршење техничког прегледа објеката, тима за координацију и праћење реализације пројекта модернизације система централног гријања Општине и комисија ЈУ Центар за социјални рад (125.589 KM), бруто накнаде скупштинским одборницима обрачунате у складу са Одлуком о утврђивању висине одборничког додатка у нето износу од 450 KM мјесечно (206.669 KM), бруто накнаде по закљученим уговорима за рад ван радног односа (137.555 KM), расходе за организацију пријема и манифестација (95.111 KM), куповину промотивних поклона (29.998 KM) и трошкове репрезентације (71.277 KM), порезе, доприносе и непореске накнаде на терет послодавца (43.253 KM), чланарине и расходе за израду медаља и плакета (8.915 KM) и остале непоменуте расходе (853.211 KM).

Остали непоменути расходи највећим дијелом се односе на средства одобрена Одлуком Скупштине општине КП „Градске топлане“ а.д. Пале за покриће губитка из претходних година (750.000 KM) и услуге физичког обезбјеђења објекта „Фамос“ у 2023. години (64.631 KM).

Расходи финансирања се односе на расходе по основу камата на примљене зајмове у земљи од банака (94.266 KM), расходе финансирања између јединица власти по кредиту примљеном од ентитета (49.155 KM) и затезне камате (7.213 KM).

Субвенције су евидентирани на фонду 01 (1.063.184 KM) и фонду 03 (23.916 KM), а односе се на субвенције јавним нефинансијским субјектима КП „Градске топлане“ а.д. Пале (655.000 KM) и „Пале-стан“ а.д. Пале (174.000 KM), субвенције нефинансијским субјектима у области пољопривреде за подстицаје произвођачима млијека у износу од 0,10 KM/l произведеног и откупљеног млијека (23.871 KM) и Удружењу пчелара „Пале“ за субвенционисање набавке инвертног шећера за прихрану пчела (6.927 KM), субвенције нефинансијским субјектима у области саобраћаја (73.636 KM), од чега

највећи дио Аутобуској станици „Станишић“ Пале и „Центротранс“ а.д. Источно Сарајево за превоз ђака основне школе у Мокром, субвенције трошкова боравка дјеце у двије приватне предшколске установе у фиксном мјесечном износу од 50 КМ по дјетету (106.250 КМ), субвенције закупцима на Градској пијаци Пале-Sopnest people d.o.o. (23.500 КМ) и субвенције новооснованим привредним субјектима у оквиру пројекта „Локалним партнерством до запошљавања у Палама“ (23.916 КМ).

Субвенције су исказане у већем износу за 30.000 КМ, а у мањем износу су исказани грантови, јер средства одобрена за „Пале-стан“ а.д. Пале на име подршке пројекта „Реконструкција крова са кровним покривачима од азбест-цементних плоча на стамбеним зградама у општини Пале“ нису класификована у складу са чланом 95. став (1. и 3.) Правилника о буџетским класификацијама, садржини рачуна и примјени контног плана за буџетске кориснике.

Грантови су евидентирани на фонду 01 (1.841.702 КМ) и фонду 03 (64.700 КМ), а односе се на текуће грантове непрофитним субјектима у земљи (1.041.703 КМ), остале текуће грантове у земљи (481.571 КМ) и капиталне грантове у земљи (383.128 КМ), од чега је 178.238 КМ одобрено закључцима начелника Општине из буџетске резерве.

Текући грантови непрофитним субјектима у земљи односе се на текуће грантове политичким организацијама и удружењима (15.000 КМ), хуманитарним организацијама и удружењима (50.681 КМ), спортским и омладинским организацијама и удружењима (701.986 КМ), етничким и вјерским организацијама и удружењима (44.500 КМ), организацијама и удружењима за афирмацију права бораца и особа са инвалидитетом (127.632 КМ), организацијама и удружењима у области образовања, науке и културе (47.350 КМ) и осталим непрофитним субјектима у земљи (54.554 КМ).

Дио грантова спортским организацијама и удружењима (268.586 КМ) додијељен је са позиције одобрене буџетом без расписаног јавног позива, што није у складу са чланом 8. Правилника о категоризацији спортова и начину расподјеле средстава за спорт и физичку културу у општини Пале.

Остали текући грантови у земљи се највећим дијелом односе на средства додијељена ЈЗУ Дом здравља са засебне позиције одобрене буџетом (120.000 КМ), грантове КП „Градске топлане“ Пале за закуп земљишта за одлагање енергента (35.000 КМ), ЈП Градска радио-телевизија д.о.о. Источно Сарајево и другим електронским медијима (111.500 КМ) одобрене закључком начелника Општине и грантове појединцима (203.554 КМ) одобрене закључком начелника по поднесеним појединачним захтјевима физичких лица на основу Правилника о условима и начину додјеле новчане помоћи појединцима.

Капитални грантови се највећим дијелом односе на средства додијељена са засебних позиција одобрених буџетом Српској православној црквеној општини Паљанској за довршетак изградње Саборног храма Сабора Светог архангела Гаврила у Палама (200.000 КМ) и „Пале-стан“ а.д. Пале за реализацију пројекта „Реконструкција крова са кровним покривачем од азбест-цементних плоча на стамбеним зградама у општини Пале“ (35.568 КМ), грант Удружењу за помоћ дјеци и омладини са посебним потребама „Сунце“ Пале у оквиру пројекта „Локалним партнерством до запошљавања у Палама“ (64.700 КМ), те грантове црквама и вјерским заједницама (57.930 КМ) и физичким лицима (18.930 КМ) одобрене закључцима начелника Општине по поднесеним појединачним молбама за финансијску помоћ.

Општина није интерним актом утврдила поступке и критеријуме за додјелу текућих и капиталних грантова хуманитарним организацијама и удружењима, етничким и вјерским организацијама и удружењима, организацијама и удружењима у области образовања, науке и културе и осталим непрофитним субјектима у земљи, као и за додјелу грантова нефинансијским (профитним) субјектима у земљи. Закључцима начелника Општине, на основу појединачно поднесених захтјева субјеката, са

збирних позиција одобрених буџетом за ове најмене додијељени су грантови у износу од 367.488 КМ.

Корисници средстава гранта нису достављали извјештаје о намјенском утрошку средстава, што није у складу са тачком I и XIX Одлуке о извршењу буџета општине Пале за 2023. годину, којом је дефинисано да се Одлука односи на буџетске кориснике и примаоце грантова који се у цјелости или дјелимично финансирају из буџета и да су корисници буџетских средстава дужни тромјесечно достављати извјештаје о утрошку средстава на основу вјеродостојних докумената којима располажу.

Дознаке на име социјалне заштите односе се на текуће дознаке корисницима права из Закона о социјалној заштити (за сталну новчану помоћ, додатак за помоћ и његу другог лица, подршку у изједначавању могућности дјеце и омладине са сметњама у развоју, смјештај у установе, збрињавање у хранитељску породицу, једнократне новчане помоћи и личну инвалиднину) које је одобрила и исплатила ЈУ Центар за социјални рад (1.246.129 КМ), текуће помоћи породицама палих бораца, ратних војних инвалида и цивилних жртава рата (89.970 КМ), текуће помоћи ученицима и студентима по основу набавке уџбеника за ученике основних школа, додијељених стипендија студентима и ученицима средњих школа по проведеном јавном конкурс, стипендија ученицима првих разреда дефицитарних занимања и награда (138.071 КМ), текуће помоћи приликом рођења дјетата, за суфинансирање трошкова процедуре асистираних репродукције (вантјелесне оплодње) и породицама са четворо и више дјеце, додијељене на основу Правилника о расподјели средстава за подршку пронаталитетној политици општине Пале (134.195 КМ), средства додијељена пољопривредним произвођачима на основу проведеног јавног конкурса у складу са Програмом подстицаја развоја пољопривреде у Општини Пале за 2023. годину (64.873 КМ) и остале дознаке (25.311 КМ).

Дознаке на име социјалне заштите које се исплаћују из буџета општине исказане су у већем износу за 64.873 КМ, а у мањем износу су исказане субвенције, јер средства одобрена пољопривредним произвођачима по Програму подстицаја развоја пољопривреде у општини Пале за 2023. годину нису класификована у складу са чланом 94. став (1. и 5.) Правилника о буџетским класификацијама, садржини рачуна и примјени контног плана за буџетске кориснике.

Трансфери између различитих јединица власти се највећим дијелом односе на трансфере Граду за финансирање материјалних трошкова и бруто плата запослених у Туристичко-информативном центру у Општини (152.120 КМ) и набавку комбиноване грађевинске машине за потребе ЈП „Комунално“ а.д. Пале (16.000 КМ), трансфер Средњошколском центру Пале по пројекту „Локалним партнерством до запошљавања у Палама“ (40.000 КМ) и трансфере основним школама на подручју Општине за реализацију пројеката и суфинансирање плата приправника.

Препоручује се начелнику Општине да обезбиједи да се:

- **класификација субвенција и грантова врши у складу са чланом 94. став (1. и 5.) и 95. став (1. и 3.) Правилника о буџетским класификацијама, садржини рачуна и примјени контног плана за буџетске кориснике,**
- **расподјела грантова спортским организацијама и удружењима врши на основу проведеног јавног позива у складу са чланом 8. Правилника о категоризацији спортова и начину расподјеле средстава за спорт и физичку културу у општини Пале, интерним актом дефинишу поступци и критеријуми за додјелу грантова непрофитним и нефинансијским субјектима у земљи и достављају извјештаји корисника гранта о утрошку примљених средстава у складу са Одлуком о извршењу буџета општине Пале за фискалну годину.**

6.1.2.2. Издаци

Издаци су исказани у износу од 6.191.395 KM, на фонду 01 (6.191.288 KM) и фонду 03 (107 KM), а односе се на издатке за нефинансијску имовину (4.798.022 KM), финансијску имовину (2.000 KM), отплату дугова (742.540 KM) и остале издатке (648.833 KM).

Издаци за нефинансијску имовину се односе на издатке за изградњу и прибављање зграда и објеката (1.616.199 KM), инвестиционо одржавање, реконструкцију и адаптацију зграда и објеката (2.366.187 KM), набавку постројења и опреме (86.143 KM), инвестициону имовину (13.920 KM), нематеријалну произведену имовину (7.020 KM), прибављање земљишта (686.296 KM), залихе материјала, робе и ситног инвентара (9.967 KM), нефинансијску имовину из трансакција између јединица власти (12.290 KM).

Издаци за изградњу и прибављање зграда и објеката се највећим дијелом односе на припрему терена за изградњу вјештачке подлоге помоћног фудбалског терена (476.201 KM), изградњу топловода за потребе измјештања Топлане у Палама - завршетак друге фазе (263.387 KM), вањско уређење око објекта МЗ Мокро (96.834 KM) и улагање у неопремљено грађевинско земљиште по уговорима закљученим са инвеститорима на основу члана 78. Закона о уређењу простора и грађењу (515.634 KM).

Издаци за инвестиционо одржавање, реконструкцију и адаптацију зграда и објеката се највећим дијелом односе на реализоване пројекте асфалтирања и реконструкције улица и путева на подручју општине Пале (1.211.373 KM) и санацију и адаптацију објекта "Мали дом" (245.026 KM).

Издаци за прибављање земљишта односе се на куповину земљишта по одлукама Скупштине општине, од чега у сврху изградње јавних саобраћајница - улица и пјешачких стаза у обухвату Регулационог плана „Пале-Центар“ (248.880 KM), изградње јавног пута у насељу Прача - дио насељеног мјеста Врхпрача (36.120 KM), проширења градског гробља (269.675 KM) и гробља у насељу Прача (32.329 KM), те за потребе изградње приступног пута и водоводне инфраструктуре на Рјечици (89.292 KM).

На крају обрачунског периода, у складу са чланом 96. став (5. и 7.) Правилника о рачуноводству, рачуноводственим политикама и рачуноводственим процјенама за буџетске кориснике, на ставкама планираним у буџету за набавке и улагања у нефинансијску имовину извршена је резервација расположивих средстава у износу од 823.911 KM. Највећи дио средстава резервисан је за реконструкцију дијела пута према Подвитезу (504.372 KM).

Издаци за отплату дугова су исказани по основу отплате главнице примљених зајмова од банака (694.762 KM) и отплату главнице зајма примљеног од ентитета (47.778 KM), што је додатно образложено у тачки 6.3.2.1. извјештаја.

Остали издаци се највећим дијелом односе на издатке за поврат кауција уплаћених за учешће на лицитацијама (18.866 KM), дате авансе у текућој години (91.365 KM), импутиране издатке по основу затворених аванса и кауција примљених у ранијим годинама (454.995 KM) и накнаде плата за вријеме родитељског одсуства и боловања које се рефундирају од фондова обавезног социјалног осигурања (80.085 KM).

Импутирани издаци по основу затворених аванса примљених у ранијим годинама исказани су у већем износу за 142.000 KM (тачка. 6.1.1.2. извјештаја).

6.1.3. Буџетски суфицит/дефицит

У обрасцу ПИБ 01 исказан је буџетски дефицит за фонд 01 у износу од 1.668.609 KM. Укупан дефицит по свим фондовима (01 и 03) исказан је у обрасцу ПИФ у износу од

1.698.465 KM. Нето издаци за нефинансијску имовину су исказани на фонду 01 у негативном износу од 3.936.076 KM.

Ревизијом је утврђено да је дефицит за 2023. годину исказан у мањем износу за 142.000 KM, јер примици за нефинансијску имовину нису исказани у периоду коме припадају (тачка 6.1.1.2. извјештаја).

6.1.4. Нето финансирање

У обрасцу ПИБ 01 исказано је нето финансирање за фонд 01 у негативном износу од 830.105 KM. Укупно нето финансирање по свим рачуноводственим фондовима (01, 03 и 05) исказано је обрасцу ПИФ у негативном износу од 413.328 KM и представља збир примитака од задуживања (416.584 KM), осталих примитака (221.502 KM) и расподјеле суфицита по основу неутрошених намјенских средстава из ранијег периода (341.959 KM) умањен за издатаке за финансијску имовину (2.000 KM), отплату дугова (742.540 KM) и остале издатке (648.833 KM).

Ревизијом је утврђено да је нето финансирање за 2023. годину исказано у већем негативном износу за 142.000 KM (тачке 6.1.1.2. и 6.1.2.2. извјештаја).

6.1.5. Разлика у финансирању

У обрасцу ПИБ 01 исказана је разлика у финансирању за фонд 01 у негативном износу од 2.498.714 KM. Укупна разлика у финансирању по свим рачуноводственим фондовима (01, 03 и 05) исказана је у обрасцу ПИФ у негативном износу од 2.111.793 KM и представља разлику између укупних прихода, примитака и расподјељеног суфицита из ранијег периода (18.539.368) и укупних расхода и издатака (20.651.161 KM).

6.1.6. Извјештај о извршењу по рачуноводственим фондовима

У обрасцу ПИФ исказани су приходи и примици у укупном износу од 18.197.409 KM, на фонду 01 (17.650.579 KM), фонду 03 (130.246 KM) и фонду 05 (416.584 KM), а расходи и издаци су исказани у укупном износу од 20.651.161 KM и то на фонду 01 (20.491.252 KM) и фонду 03 (159.909 KM).

На фонду 03 су исказани приходи по основу грантова из иностранства (15.854 KM) и грантова из земље (114.092 KM), што је образложено у тачки 6.1.1.1. извјештаја и остали примици по основу аванса (300 KM). Расходи су исказани по основу реализације пројекта „Локалним партнерством до запошљавања у Палама“ (142.936 KM), по основу набавке и садње дрвећа из гранта организације World Vision (6.973 KM) и реализације пројекта ЈУ Народна библиотека из средстава гранта Министарства цивилних послова БиХ (10.000 KM). Разлика у финансирању на фонду 03 исказана је у негативном износу од 29.663 KM.

На фонду 05 су исказани примици од задуживања код других јединица власти (416.584 KM), што је образложено у тачки 6.1.1.2. извјештаја. Није било пословних промјена које би захтијевале евидентирање расхода и издатака на фонду 05, те је исказана позитивна разлика у финансирању у износу од 416.584 KM.

6.2. Биланс успјеха

Приходе и расходе исказане у Консолидованом билансу успјеха чине буџетски приходи и расходи који су исказани у извјештајима о извршењу буџета (ПИБ 01 и ПИФ) и приходи и расходи обрачунског карактера.

6.2.1. Приходи

Приходи су исказани у износу од 94.373.926 KM, а односе се на пореске и непореске приходи, грантове и трансфере између различитих јединица власти у износу од 16.697.377 KM (образложени у тачки 6.1.1.1. извјештаја) и приходи обрачунског карактера.

6.2.1.1. Приходи обрачунског карактера

Приходи обрачунског карактера су исказани у износу од 77.676.549 КМ, а односе се на приходе од усклађивања вриједности имовине (285.501 КМ), добитке од продаје имовине (326.369 КМ), помоћи у природи (45.184 КМ), остале приходе обрачунског карактера (79.035.397 КМ), приходе обрачунског карактера по основу односа са другим јединицама власти (473.585 КМ) и приходе обрачунског карактера евидентирани по основу пореских и других фискалних прописа у негативном износу од 2.489.487 КМ.

Приходи од усклађивања вриједности имовине исказани су по основу насталих промјена на спорним потраживањима за пореске приходе (214.283 КМ) по Извјештају Пореске управе Републике Српске из Јединствене евиденције о пријављеним и уплаћеним порезима за период 01.01-31.12.2023. године (у даљем тексту: Извјештај Пореске управе), наплаћених спорних потраживања за накнаду трошкова уређења градског грађевинског земљишта и ренте (28.275 КМ) и повећања вриједности земљишне парцеле намијењене продаји, означене као к.ч 1618/629, услед промјене стамбено-пословне зоне у коју је парцела разврстана (41.144 КМ). Вриједност сталне имовине намијењене продаји утврђује се по књиговодственој вриједности или фер вриједности умањеној за процијењене трошкове продаје, зависно од тога која је нижа, те признавање прихода због повећања фер вриједности изнад књиговодствене вриједности сталне имовине класификоване за продају није у складу са чланом 45. став (1. и 6.) Правилника о рачуноводству, рачуноводственим политикама и рачуноводственим процјенама за буџетске кориснике. Због претходно наведеног обрачунски приходи од усклађивања имовине су исказани у већем износу за 41.144 КМ, а будући да је земљишна парцела продата у току године, у мањем износу су исказани добици од продаје имовине.

Добици од продаје имовине исказани су по основу разлике између више продајне цијене и ниже књиговодствене вриједности продатог моторног возила (5.850 КМ) и земљишта (320.519 КМ).

Помоћи у природи су исказане по основу донираних књига ЈУ Народна библиотека (1.144 КМ) и улагања инвеститора у опремање грађевинског земљишта (44.040 КМ). Помоћи у природи су исказане у већем износу за 44.040 КМ (тачка 6.3.1.2. извјештаја).

Остали приходи обрачунског карактера исказани су по основу ванредних догађаја (78.937.809 КМ), трансакција размјене у земљи (6.837 КМ), потраживања Општинске управе и нижих буџетских корисника од ЈУ Завод за запошљавање Републике Српске по пројекту „Програм подршке запошљавању младих са ВСС у статусу приправника у 2022. години“ (76.249 КМ), потраживања ЈУ Народна библиотека од Министарства цивилних послова БиХ за одобрена грант средства (10.000 КМ) и осталих прихода обрачунског карактера (4.502 КМ).

Приходи по основу ванредних догађаја су највећим дијелом евидентирани по основу извршеног усаглашавања књиговодствене евиденције земљишта у својини Општине са подацима Републичке управе за геодетске и имовинско правне послове (у даљем тексту: РУГИПП), а у вези насталих промјена у катастарској евиденцији по проведеним поступцима излагања на јавни увид података о непокретностима и утврђивања права на непокретностима на подручју Општине. Проведеним поступцима претварања права кориштења/располагања у право својине и утврђивања права својине на земљишту правних лица која су угашена и без правног сљедбеника, Општина је стекла право својине на новим земљишним површинама. Поред наведеног, успоставом катастара непокретности поједини листови непокретности и посједовни листови су стављени ван снаге, парцеле по старом премјеру су брисане из евиденције, а формиране су парцеле по новом премјеру и са новим катастарским ознакама. Општина је у својим пословним књигама укњижила катастарске честице градског грађевинског и пољопривредног земљишта по новом премјеру у укупном износу од 113.666.849 КМ, а искњижила катастарске честице по

старом премјеру у вриједности од 34.741.808 КМ (вриједност парцела је утврђена на начин образложен у тачки 6.3.1.2.). Нето вриједност насталих промјена везаних за земљиште евидентирана је као обрачунски приход по основу ванредних догађаја (78.925.041 КМ).

Ревизијом је утврђено да су обрачунски приходи по основу ванредних догађаја прецијењени најмање за 7.597.728 КМ, а за исти износ су потцијењене ревалоризационе резерве, јер повећање тржишне вриједности земљишта услед промјене стамбено-пословне зоне у коју је разврстано по новом премјеру парцела, није евидентирано у складу са чланом 33. став (6) Правилника о рачуноводству, рачуноводственим политикама и рачуноводственим процјенама за буџетске кориснике и захтјевима МРС-ЈС 17- Некретнине, постројења и опрема (параграф 44 и 54). Наиме, у парцелу означену као к.ч. 317/16 новог премјера к.о. Јахорина, која је разврстана у прву стамбено-пословну зону и вреднована по цијени од 300 КМ по 1м² површине, укључен је дио парцеле к.ч. 1618/633 старог премјера к.о. Прача Горња у површини од 25.668 м², која је претходно била разврстана у остало неизграђено градско земљиште вредновано у пословним књигама Општине по цијени од 4 КМ по 1м² површине.

Приходи обрачунског карактера евидентирани по основу пореских и других фискалних прописа исказани су највећим дијелом по основу насталих промјена на потраживањима за ренту, накнаду за градско грађевинско земљиште и наканду за шуме.

Приходи обрачунског карактера по основу односа са другим јединицама власти највећим дијелом су исказани по основу пренесене имовине од ентитета у својину Општине, кроз пројекат "Изградња водоводног система у насељу Брезовице у општини Пале" (444.648 КМ).

Препоручује се начелнику Општине да обезбиједи да се:

- **вриједност имовине и приходи од усклађивања вриједности сталне имовине намијењене продаји признају у складу са чланом 45. став (1. и 6.) Правилника о рачуноводству, рачуноводственим политикама и рачуноводственим процјенама за буџетске кориснике,**
- **повећање вриједности земљишта након почетног признавања евидентира у складу са чланом 33. став (6) Правилника о рачуноводству, рачуноводственим политикама и рачуноводственим процјенама за буџетске кориснике.**

6.2.2. Расходи

Расходи су исказани у износу од 18.899.932 КМ, а односе се на текуће расходе и трансфере између различитих јединица власти у износу од 14.459.766 КМ (образложени у тачки 6.1.2. извјештаја) и расходе обрачунског карактера.

6.2.2.1. Расходи обрачунског карактера

Расходи обрачунског карактера исказани су у износу од 4.440.166 КМ, а највећим дијелом се односе на набавну вриједност залиха ситног инвентара, ауто-гума, одјеће и обуће издатих у употребу (9.967 КМ), расходе по основу амортизације грађевинских објеката, опреме, инвестиционе и нематеријалне имовине (2.830.955 КМ), расходе обрачунског карактера по основу односа са другим јединицама власти исказане за вриједност пренесеног земљиште Унверзитету у Источном Сарајеву ради изградње објекта за потребе Факултета физичког васпитања, по Уговору о преносу права својине на непокретности без накнаде од 15.02.2023. године закљученом на основу Одлуке Скупштине општине о утврђивању посебног интереса за отуђење земљишта у својини Општине од 18.08.2020. године и 02.06.2021. године (133.280 КМ) и расходе од усклађивања вриједности имовине (1.460.706 КМ).

Раходи од усклађивања вриједности имовине су највећим дијелом исказани по основу корекције вриједности ненаплативих пореских потраживања (пренос на спорна потраживања) по Извјештају Пореске управе (99.632 КМ), корекције вриједности краткорочних потраживања за накнаде и таксе (653.400 КМ) и потраживања за накнаде и таксе за које је продужен рок плаћања, а доспијевају на наплату у року до годину дана (705.361 КМ).

Класификација и корекција вриједности ненаплативих потраживања за накнаде и таксе није вршена правовремено, по истеку 12 мјесеци од датума доспјећа, како је прописано чланом 73. став (2) Правилника о рачуноводству, рачуноводственим политикама и рачуноводственим процјенама за буџетске кориснике. У 2023. години је извршена класификација на спорна потраживања и корекција вриједности спорних потраживања за накнаде и таксе која су доспјела у 2021. години у износу од 650.000 КМ и потраживања која су доспјела у 2023. години у износу од 156.259 КМ, а није извршена класификација и корекција ненаплаћених потраживања која су доспјела у 2022. години у износу од 300.000 КМ. Због наведеног су расходи од усклађивања вриједности имовине у 2023. години прецијењени за 506.259 КМ, доспјела потраживања за накнаде и таксе за које је продужен рок плаћања за 143.741 КМ и финансијски резултат ранијих година за 650.000 КМ, а потцијењена су спорна потраживања и корекција потраживања за непореске приходе за 143.741 КМ и финансијски резултат текуће године за 506.259 КМ.

Препоручује се начелнику Општине да обезбиједи да се корекција вриједности ненаплаћених потраживања и евидентирање обрачунских расхода по том основу врши по истеку 12 мјесеци од датума њиховог доспјећа, у складу са чланом 73. став (2) Правилника о рачуноводству, рачуноводственим политикама и рачуноводственим процјенама за буџетске кориснике.

6.2.3. Финансијски резултат

У Консолидованом билансу успјеха, као разлика прихода (94.373.926 КМ) и расхода (18.899.932 КМ), исказан је позитиван финансијски резултат у износу од 75.473.994 КМ. Према налазу ревизије финансијски резултат је прецијењен најмање за износ од 7.135.509 КМ, јер су прецијењени приходи обрачунског карактера за 7.641.768 КМ и расходи обрачунског карактера за 506.259 КМ (тачке 6.2.1.1. и 6.2.2.1. извјештаја).

6.3. Биланс стања

У Консолидованом билансу стања на дан 31.12.2023. године исказане су укупна актива и укупна пасива у нето износу од по 587.963.618 КМ, а чине их пословна и ванбилансна актива и пословна и ванбилансна пасива.

6.3.1. Актива

Пословна актива је исказана у износу од 636.707.713 КМ бруто вриједности, 51.490.196 КМ исправке вриједности и 585.217.517 КМ нето вриједности, а чине је текућа и стална имовина.

6.3.1.1. Текућа имовина

Текућа имовина је исказана у нето вриједности од 8.820.466 КМ (бруто вриједност 14.991.767 КМ и исправка вриједности 6.171.301 КМ), а односи се на краткорочну финансијску имовину и разграничења и нефинансијску имовину у текућим средствима.

Краткорочна финансијска имовина и разграничења исказани су у нето вриједности од 8.422.069 КМ (бруто вриједност 11.785.175 КМ и исправка вриједности 3.363.106 КМ), а чине их готовина у благајни и на банковним рачунима (1.752.412 КМ), краткорочни пласмани (2.000 КМ), краткорочна потраживања (6.084.996 КМ), краткорочна разграничења по основу датих аванса за нефинансијску имовину

(381.000 KM), остала краткорочна разграничења (10.290 KM) и финансијска имовина и разграничења из трансакција са другим јединицама власти (191.371 KM).

Краткорочна потраживања се највећим дијелом односе на потраживања за ненаплаћене порезе и непореске приходе (1.204.735 KM), потраживања за порезе и непореске приходе за које је продужен рок плаћања, а доспијевају на наплату у року од годину дана (4.644.806 KM), потраживања по основу пореза на додату вриједност (66.269 KM) и остала краткорочна потраживања (158.894 KM).

Потраживања за ненаплаћене порезе и непореске приходе највећим дијелом се односе на доспјела пореска потраживања евидентирана на основу Извјештаја Пореске управе и Упутства о примјени MPC-JC 23 - Приходи од трансакција које нису трансакције размјене у износу од 1.582.729 KM бруто вриједности, 1.238.350 KM исправке вриједности и 344.379 KM нето вриједности, затим на потраживања од ШГ „Јахорина“ Пале за неуплаћену накнаду за шуме (181.100 KM), од АД Олимпијски центар „Јахорина“ Пале за привремено заузимање паркинг простора на Јахорини (100.000 KM), по закљученим уговорима о накнади трошкова уређења градског грађевинског земљишта кроз опремање неизграђеног градског грађевинског земљишта средствима инвеститора (573.719 KM) и спорна (коригована) потраживања од физичких и правних лица по основу накнада за легализацију изграђених објеката и разлика насталих одступањем од пројектне документације за објекте у изградњи (1.156.588 KM).

Потраживања за порезе и непореске приходе за које је продужен рок плаћања, а доспијевају на наплату у року од годину дана највећим дијелом се односе на потраживања од физичких и правних лица по уговорима о одгођеном плаћању накнаде трошкова уређења градског грађевинског земљишта и ренте у износу од 5.488.613 KM бруто вриједности, 873.190 KM исправке вриједности и 4.615.423 KM нето вриједности. Потраживања за порезе и непореске приходе за које је продужен рок плаћања, а доспијевају на наплату у року од годину дана прецијењена су за 143.741 KM (тачка 6.2.2.1. извјештаја).

Нефинансијска имовина у текућим средствима исказана је у нето вриједности од 398.397 KM (бруто вриједност 3.206.592 KM, исправка вриједности 2.808.195 KM), а односи се на сталну имовину намијењену продаји (397.566 KM) и залихе материјала, учинака и роба (831 KM).

Стална имовина намијењена продаји је у току године увећана по основу извршене класификације градског грађевинског и пољопривредног земљишта на земљиште намијењено продаји (375.018 KM), а умањена је по основу искњижавања продатог земљишта (467.974 KM) и искњижавања земљишта због усаглашавања књиговодствене евиденције Општине са катастарском евиденцијом РУГИПП (2.284.804 KM), што је образложено у тачки 6.2.1.1. извјештаја.

Стална имовина намијењена продаји потцијењена је за 442.078 KM, а прецијењена је произведена стална имовина за исти износ, јер земљиште за које су у 2023. години донесене одлуке Скупштине општине о продаји непосредном погодбом са одређеним лицима или је на основу одлуке Скупштине општине о условима и начину продаје неизграђеног грађевинског земљишта у својини Општине објављен оглас о продаји није класификовано на имовину која се држи за продају, што није у складу са чланом 45. став (3) Правилника о рачуноводству, рачуноводственим политикама и рачуноводственим процјенама за буџетске кориснике и захтјевима МСФИ 5 - Стална имовина која се држи за продају и престанак пословања (параграф 6, 7, 8 и 9).

Препоручује се начелнику Општине да обезбједи да се класификовање земљишта као имовине која се држи за продају врши када су испуњени захтјеви МСФИ 5 - Стална имовина која се држи за продају и престанак пословања, у складу са чланом 45. став (3) Правилника о рачуноводству, рачуноводственим политикама и рачуноводственим процјенама за буџетске кориснике.

6.3.1.2. Стална имовина

Стална имовина исказана је у нето вриједности од 576.397.051 KM (брuto вриједност 621.715.946 KM и исправка вриједности 45.318.895 KM), а односи се на дугорочну финансијску имовину и разграничења и нефинансијску имовину у сталним средствима.

Дугорочна финансијска имовина и разграничења исказани су у износу од 3.586.783 KM, а односе се на акције и учешћа у капиталу (3.564.695 KM), дугорочна потраживања (19.088 KM) и дугорочна разграничења (3.000 KM).

Акције и учешћа у капиталу исказани су у ГКТ Општине у износу од 2.636.400 KM, по основу номиналне вриједности учешћа Општине у капиталу јавних установа и нижих буџетских корисника чији је оснивач Општина. Након проведене процедуре консолидације, вриједност акција и учешћа у капиталу у Консолидованом билансу стања исказана је у износу од 3.564.695 KM, а односи се на уписани и уплаћени капитал ЈУ Центар за социјални рад (2.000 KM), ЈУ Дјечији центар (2.000 KM), ЈУ Културно-спортски центар (2.000 KM) и ЈУ Народна библиотека (2.000 KM), те сразмјерно власничко учешће Општине у укупном капиталу ЈЗУ Дом здравља (869.452 KM), ЈП „Водовод и канализација“ а.д. Пале (2.788.928 KM), ЈП „Комунално“ а.д. Пале (392.920 KM), „Пале-стан“ а.д. Пале (144.001 KM), ЈУ „Парк природе Требевић“ Источно Сарајево (300 KM) и КП „Градске топлане“ а.д. Пале негативан износ од 638.906 KM.

Приликом сачињавања Консолидованог биланса стања није извршена елиминација оснивачких улога Општине у ЈУ Центар за социјални рад, ЈУ Дјечији центар, ЈУ Културно-спортски центар и ЈУ Народна библиотека, у укупном износу од 8.000 KM, што није у складу са чланом 122. став (2) Правилника о рачуноводству, рачуноводственим политикама и рачуноводственим процјенама за буџетске кориснике. Такође, извршена је елиминација оснивачког улога у КП „Градске топлане“ а.д. Пале, а у Консолидовани биланс стања укључен укупан губитак изнад вриједности капитала предузећа, због чега је вриједност сразмјерног учешћа Општине у нето имовини тог контролисаног ентитета исказана у негативном износу од 638.906 KM, што није у складу са чланом 123. став (3) Правилника о рачуноводству, рачуноводственим политикама и рачуноводственим процјенама за буџетске кориснике. Поменутом одредбом рачуноводствених политика је прописано да се утврђивање вриједности имовине/капитала која се укључује у консолидовани биланс стања врши примјеном процента учешћа капитала јединице власти у основном капиталу ентитета на укупну вриједност капитала исказаног у билансу стања ентитета на дан извјештавања, коју чини збир основног капитала, емисионе премије, резерви и нераспоређеног добитка умањен за губитак до висине капитала (тачке 6. и 6.3.2.2. извјештаја).

Нефинансијска имовина у сталним средствима исказана у нето вриједности од 572.810.268 KM (брuto вриједност 618.129.163 KM, исправка вриједности 45.318.895 KM), а односи се на произведену сталну имовину (45.929.463 KM), драгоцјености (1.800 KM), непроизведену сталну имовину (519.033.801 KM) и нефинансијску имовину у сталним средствима у припреми (7.845.204 KM).

Произведену сталну имовину чине зграде и објекти (44.490.762 KM), постројења и опрема (1.059.829 KM), инвестициона имовина (365.905 KM) и нематеријална произведена имовина (12.967 KM).

Зграде и објекти односе се на стамбене објекте и јединице (212.232 KM), пословне објекте и просторе (20.492.963 KM), саобраћајне објекте (21.017.898 KM) и остале објекте (2.767.669 KM). Вриједност зграда и објеката у току године увећана је за 2.799.507 KM, највећим дијелом по основу радова на асфалтирању и реконструкцији улица и путева на подручју Општине који су финансирани из буџета текуће године (1.211.373 KM) и резервисаних средстава претходног буџета (919.549 KM), санације и

адаптације објекта „Мали дом“ (245.026 КМ) и уређења неопремљеног грађевинског земљишта средствима инвеститора (205.541 КМ). Вриједност зграда и објеката је умањена по основу обрачунате амортизације (2.640.120 КМ).

Постројења и опрема односе се на моторна и теренска возила (194.232 КМ), канцеларијску опрему, алат и инвентар (49.454 КМ), комуникациону и рачунарску опрему (88.288 КМ), грејну, расхладну и заштитну опрему (9.638 КМ), опрему за образовање, науку, културу и спорт (348.402 КМ), специјалну опрему (76.912 КМ), производно услужну опрему, алат и инвентар (280.520 КМ) и остала постројења и опрему (12.382 КМ). Вриједност постројења и опреме је у току године увећана за 141.104 КМ, а највећим дијелом по основу набављене опреме за потребе Општинске управе (34.232 КМ) и ЈУ Културно-спортски центар (33.061 КМ), пренесене опреме од Развојне агенције Источно Сарајево (19.606 КМ), те извршене ревалоризације вриједности опреме код ЈУ Културно-спортски центар (32.500 КМ). Вриједност постројења и опреме је умањена за обрачунату амортизацију (167.074 КМ) и расхоровање опреме по проведеном попису у Општинској управи и код нижих буџетских корисника (3.634 КМ).

Непроизведена стална имовина односи се на пољопривредно земљиште (287.714.321 КМ), градско грађевинско земљиште (231.216.914 КМ), остала природна добра (100.566 КМ) и нематеријалну непроизведену имовину (2.000 КМ). Вриједност земљишта је утврђена у зависности од припадности стамбено-пословној зони према Одлуци о уређењу простора и грађевинском земљишту („Службене новине града Источно Сарајево“ број 10/14, 15/15, 8/16, 23/16, 27/17, 9/21 и 14/23), а на основу података о површини парцела у посједовним листовима/листовима непокретности издатим од РУГИПП и цијене утврђене Одлуком Скупштине општине о утврђивању тржишне цијене неизграђеног градског грађевинског земљишта на подручју општине Пале у 2019. години. У току године вриједност земљишта је увећана за 81.209.845 КМ по основу извршеног усаглашавања књиговодствене евиденције земљишта са евиденцијама РУГИПП (тачка 6.2.1.1. извјештаја) и по основу куповине земљишта на основу одлука Скупштине општине (686.296 КМ), а умањена за извршену класификацију земљишта на имовину намијењену продаји (375.018 КМ), пренос земљишта Унверзитету у Источном Сарајеву (133.280 КМ), те за искњижено земљиште по Рјешењу РУГИПП о утврђеном праву својине у корист физичког лица у сврху легализације бесправно изграђеног објекта уз накнаду (5.250 КМ). Вриједност земљишта на дан 31.12.2023. године је прецијењена за 442.078 КМ (тачка 6.3.1.1. извјештаја).

Скупштина општина Пале је 25.04.2023. године донијела Одлуку о куповини непокретности за проширење градског гробља „Баре“ у Палама („Службене новине града Источно Сарајево“ број 9/23), којом су утврђени услови и начин куповине земљишта од физичког лица из Пала које је наведено као носилац права својине и посједник, те дато овлашћење начелнику Општине да закључи уговор о куповини непокретности по купопродајној цијени од 35 КМ по 1м², уз претходно прибављено мишљење надлежног Правобранилаштва Републике Српске. Проведена је расправа за споразумно одређивање накнаде за грађевинско земљиште, о чему је сачињен Записник и закључен Споразум од 10.07.2023. године о накнади за откупљено грађевинско земљиште у износу од од 35 КМ по 1м² земљишта, што за укупну површину од 7.705 м² износи 269.675 КМ. Исплата према физичком лицу извршена је у 2023. години према утврђеним условима из Споразума, без претходно закљученог нотарског уговора и прибављеног мишљења Правобранилаштва Републике Српске. Сходно члану 16. Закона о Правобранилаштву Републике Српске („Службени гласник Републике Српске“ број 7/18), нацрт уговора о купопродаји некретнина упућен је на мишљење Правобранилаштва Републике Српске 25.03.2024. године. У одговору Правобранилаштва Републике Српске – Сједиште замјеника правобраниоца Источно Сарајево од 07.05.2024. године наведено је да нису испуњени законски услови за давање мишљења, имајући у виду да постоји неусклађеност старог и новог премјера

на предметним парцелама у дијелу власништва и посједа на истим, те да је у циљу заштите имовинско правних интереса неопходно провести поступак излагања и закључити уговор по подацима из јединствене евиденције, као и доставити извод из регулационог плана, односно увјерење из којег произилази оправданост и сврха куповине земљишта.

Нефинансијску имовину у сталним средствима у припреми чине пословни објекти и простори (1.734.893 КМ), саобраћајни објекти (93.367 КМ), водоводна и канализациона инфраструктура (2.918.079 КМ), топловод (2.094.888 КМ), остали објекти (999.767 КМ) и производно-услугна опрема у припреми (4.210 КМ). Вриједност сталних средстава у припреми у току 2023. године увећана је по основу извршених улагања на припреми терена за изградњу вјештачке подлоге за помоћни фудбалски терен (476.201 КМ), изградњи топловода за потребе измјештања Топлане у Палама - завршетак друге фазе (263.387 КМ), вањском уређењу око објекта М3 Мокро (96.834 КМ), изградњи и реконструкцији канализационе и водоводне инфраструктуре на неколико локација на подручју Општине (109.056 КМ), уређењу неопремљеног грађевинског земљишта средствима инвеститора (354.133 КМ), изградњи објекта М3 Мокро и водовода у селу Боговићи из резервисаних средстава у буџету 2022. године (224.735 КМ). Поред наведеног, на имовини у припреми у 2023. години евидентирана је и имовина пренесена од ентитета у својину Општине кроз пројекат "Изградња водоводног система у насељу Брезовице у општини Пале" (444.648 КМ).

Скупштина општине је 09.08.2024. године донијела Одлуку о преносу права својине на објектима водоводне и канализационе мреже који су уписани као својина Општине на ЈП „Водовод и канализација“ а.д. Пале у укупној вриједности од 3.067.648 КМ, од чега 2.945.546 КМ са основних средстава у припреми и 122.102 КМ са основних средстава у употреби. Општина Пале посједује 65% акцијског капитала у ЈП „Водовод и канализација“ а.д. Пале. До завршетка ревизије није закључен уговор о преносу имовине и прибављена сагласност Правобранилаштва Републике Српске за пренос права својине на објектима водоводне и канализационе мреже на ЈП „Водовод и канализација“ а.д. Пале.

Зграде и објекти су прецијењени најмање за 23.635 КМ, нефинансијска имовина у припреми за 20.405 КМ и обрачунски приходи на име примљених помоћи у природи за 44.040 КМ, јер су радови инвеститора на јавним површинама и уређењу простора, који су изведени у већој вриједности од уговором утврђене накнаде трошкова уређења градског грађевинског земљишта и који падају на терет инвеститора, признати у вриједност нефинансијске имовине. Претходно наведено није у складу са Процедуром Министарства финансија Републике Српске за књиговодствено евидентирање опремања неизграђеног и неопремљеног грађевинског земљишта средствима инвеститора, чланом 26. став (2) Правилника о рачуноводству, рачуноводственим политикама и рачуноводственим процјенама за буџетске кориснике и захтјевима МРС-ЈС 17 - Некретнине, постројења и опрема (параграф 26), којима је прописано да се вредновање нефинансијске имовине приликом почетног признавања врши по трошку набавке.

Препоручује се начелнику Општине да обезбиједи да се:

- **одлуке Скупштине општине о имовинско-правним питањима проводе након прибављеног мишљења Правобранилаштва Републике Српске у складу са чланом 16. Закона о Правобранилаштву Републике Српске,**
- **вредновање нефинансијске имовине приликом почетног признавања врши по трошку набавке, у складу са чланом 26. став (2) Правилника о рачуноводству, рачуноводственим политикама и рачуноводственим процјенама за буџетске кориснике.**

6.3.2. Пасива

Пословна пасива је исказана у износу од 585.217.517 КМ, а чине је обавезе и разграничења и властити извори.

6.3.2.1. Обавезе и разграничења

Обавезе и разграничења су исказани у износу од 8.421.076 КМ, а односе се на краткорочне обавезе и разграничења (4.202.787 КМ) и дугорочне обавезе и разграничења (4.218.289 КМ).

Краткорочне обавезе и разграничења чине краткорочне финансијске обавезе (533.703 КМ), обавезе за лична примања запослених у Општинској управи и код нижих буџетских корисника (488.233 КМ), обавезе из пословања (2.678.233 КМ), обавезе за субвенције (62.536 КМ), грантове (241.582 КМ), дознаке на име социјалне заштите (128.641 КМ), краткорочна резервисања и разграничења (1.881 КМ), краткорочне обавезе и разграничења са другим јединицама власти (67.976 КМ).

Краткорочне финансијске обавезе односе се на обавезе за дио главнице дуга по дугорочним зајмовима од банака који доспијева на наплату у 2024. години и то по основу кредита из 2018. године код Raiffeisen Bank d.d. БиН за куповину имовине у власништву ФАМОС Фабрика „Коран“ а.д. у стечају (53.867 КМ), кредита из 2018. године код UniCredit Bank а.д. Вања Лука (195.330 КМ) и синдицираног кредита UniCredit Bank а.д. Вања Лука и NLB Банка а.д. Вања Лука из 2020. године (284.506 КМ) за инвестициона улагања.

Обавезе из пословања се највећим дијелом односе на обавезе у земљи за набавку робе и услуга (863.766 КМ), набавку сталне имовине (1.455.212 КМ), примљене авансе (144.286 КМ), примљене депозите и кауције (68.632 КМ), обавезе по судским рјешењима (29.941 КМ) и обавезе према физичким лицима (100.839 КМ).

Краткорочне обавезе и разграничења са другим јединицама власти се највећим дијелом односе на обавезе према ентитету за дио главнице дуга који доспијева на наплату у 2024. години по Уговору о преносу средстава ЕИБ за финансирање пројекта „Смањење губитка воде и ревитализација и доградња водоводног и канализационог система Пале – Јахорина“ (52.661 КМ).

До истека рока за израду и достављање годишњих финансијских извјештаја, измирене су доспјеле обавезе из 2023. године у износу од 2.051.835 КМ, а највећим дијелом се односе на измирене обавезе за лична примања (487.233 КМ), обавезе из пословања (1.329.623 КМ) и обавезе за субвенције, грантове и дознаке (218.999 КМ). Скупштина Општине је 20.06.2024. године, након прибављеног мишљења Фискалног савјета Републике Српске, донијела Одлуку о усвајању краткорочног плана за измирење неизмирених обавеза пренесених из претходног периода у износу од 2.064.000 КМ.

Дугорочне обавезе и разграничења чине дугорочне обавезе за главницу дуга по Уговору о синдицираном дугорочном кредиту од UniCredit Bank а.д. Вања Лука и NLB Банка а.д. Вања Лука (1.877.695 КМ), дугорочне обавезе према ентитету за главницу дуга по Уговору о преносу средстава ЕИБ за финансирање пројекта „Смањење губитка воде и ревитализација и доградња водоводног и канализационог система Пале – Јахорина“ (2.313.743 КМ) и дугорочна резервисања и разграничења (26.851 КМ).

6.3.2.2. Властити извори средстава

Властити извори средстава исказани су у износу од 576.796.441 КМ, а чине их трајни извори средстава (309.949.354 КМ), резерве (138.252.915 КМ), финансијски резултат ранијих година (53.120.106 КМ) и финансијски резултат текуће године (75.474.066 КМ).

Вриједност трајних извора средстава у Консолидованом билансу стања на дан 31.12.2023. године није исказана у складу са утврђеним рачуноводственим политикама (тачка 6.3.1.2. извјештаја).

Резерве су исказане по основу ревалоризације земљишта код Општинске управе (138.220.343 КМ) и ревалоризације опреме код ЈУ Културно-спортски центар (32.572 КМ). На ревалоризационим резервама Општинске управе књиговодствене промјене су посљедњи пут евидентиране у 2019. години. Општинска управа не води аналитичку евиденцију ревалоризационих резерви по ставкама имовине (земљишним парцелама) које су биле предмет процјене и приликом продаје земљишта (тачка 6.3.1.2. извјештаја) није вршен пренос (сразмјерно) припадајућег дијела ревалоризационих резерви у корист резултата, како је прописано чланом 87. став (7) Правилника о рачуноводству, рачуноводственим политикама и рачуноводственим процјенама за буџетске кориснике.

Према налазу ревизије резерве су потцијењене најмање за 7.597.728 КМ, а прецијењен је финансијски резултат ранијих година за 650.000 КМ и финансијски резултат текуће године за 7.135.509 КМ (тачка 6.2.1.1., 6.2.2.1. и 6.3.1.2. извјештаја).

Препоручује се начелнику Општине да обезбиједи да се преиспита статус и утврди структура резерви исказаних по основу ревалоризације нефинансијске имовине и сходно томе изврши евидентирање у складу са важећим рачуноводственим политикама за буџетске кориснике.

6.3.3. Ванбилансна евиденција

Позиције ванбилансне активне и пасивне исказане су у укупном износу од по 2.746.100 КМ, а односе се на примљене мјенице и гаранције изабраних понуђача за добро извршење посла и квалитет изведених радова (633.047 КМ), дате гаранције Општине за кредитно задужење ЈП „Водовод и канализација“ а.д. Пале (18.708 КМ), ЈП „Комунално“ а.д. Пале (85.633 КМ) и КП „Градске топлане“ а.д. Пале (417.962 КМ), те одобрени неповучени кредит по Уговор о преносу кредитних средстава ЕИБ (1.590.750 КМ) за финансирање пројеката „Водовод и канализација у Републици Српској II – Пале“, који је закључен са Владом Републике Српске – Министарством финансија Републике Српске 14.09.2023. године.

6.4. Биланс новчаних токова

У Консолидованом билансу новчаних токова исказани су приливи готовине из пословних активности (16.178.594 КМ), инвестиционих активности (737.724 КМ) и активности финансирања (341.127 КМ). Одливи готовине су исказани по основу пословних активности (14.312.459 КМ), инвестиционих активности (4.421.103 КМ) и активности финансирања (742.540 КМ).

Нето смањење готовине и готовинских еквивалената исказано је у износу од 2.218.657 КМ, по основу позитивног нето новчаног тока из пословних активности (1.866.135 КМ), те негативног новчаног тока из инвестиционих активности (3.683.379 КМ) и активности финансирања (401.413 КМ). Остале промјене на салду готовине и готовинских еквивалената исказане су у негативном износу од 3.720 КМ.

Стање готовине на почетку периода исказано је у износу од 3.974.789 КМ, а на крају периода у износу од 1.752.412 КМ.

Биланс новчаних токова сачињен је у складу са чланом 42. Правилника о финансијском извјештавању буџетских корисника и захтјевима МРС-ЈС 2 - Извјештаји о новчаним токовима (параграф 18, 22, 25 и 26).

6.5. Временска неограниченост пословања

Општина је извршила процјену способности у смислу наставка пословања, финансирања активности и измирења обавеза и у Напоменама уз консолидоване финансијске извјештаје објелоданила да су финансијски извјештаји сачињени у складу са начелом сталности пословања, а према захтјевима MPC-JC 1 - Презентација финансијских извјештаја (параграф 15 (ц) и 38).

6.6. Потенцијална имовина и потенцијалне обавезе

У Напоменама уз консолидоване финансијске извјештаје, а према подацима правне службе Општине и извјештаја Правобранилаштва Републике Српске - Сједиште замјеника Источно Сарајево, објелодањене су информације везане за потенцијалне обавезе по основу судских спорова.

На дан 31.12.2023. године против Општине је вођено 17 парничних и пет ванпарничних спорова, у којима вриједност тужбених захтјева износи укупно 2.895.859 КМ. Спорови су покренути ради признавања права власништва и укњижбе, ради одређивања накнаде за изузето грађевинско земљиште, те накнаде материјалне и нематеријалне штете.

6.7. Напомене уз финансијске извјештаје

Уз консолидоване финансијске извјештаје за период 01.01-31.12.2023. године сачињене су Напомене које пружају неопходне опште информације о Општини, примијењеним прописима за израду годишњег обрачуна, рачуноводственој основи, примијењеним рачуноводственим политикама, сталности пословања и потенцијалним обавезама. Такође, сачињене Напомене упућују на повезане информације презентоване у обрасцима консолидованих финансијских извјештаја у складу са чланом 46. Правилника о финансијском извјештавању буџетских корисника.

Ревизијски тим

Ивана Марјановић, с.р.

Константин Павловић, с.р.

Гордана Шурлан, с.р.